

Salme Lasteaia õppekava
Kinnitatud dir. kk 1-2/26/1

SALME LASTEAED

ÕPPEKAVA

Salme 2026

SISUKORD

1. LASTEAIA KIRJELDUS	4
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED.....	5
2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	5
2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted	5
3. ÕPIKÄSITUS JA ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED.....	6
3.1. Õpikäsitus	6
3.2. Õpi- ja kasvukeskkond	7
4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE KORRALDUS	7
4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine	7
4.1.1. Lasteaia õppeaasta tegevuskava	8
4.2. Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	9
4.2.1. Rühma aasta tegevuskava	9
4.2.2. Projektõppe korraldus	10
4.2.3. Päevakava	10
5. ÜLDOSKUSTE PÕHIMÕTTED NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI.....	12
5.1. Mänguoskused	12
5.1.1. Eeldatavad tulemused mänguoskustes	13
5.2. Tunnetus- ja õpioskused	15
5.2.1. Eeldatavad tulemused tunnetus- ja õpioskustes	16
5.3. Sotsiaalsed oskused	18
5.3.1. Eeldatavad tulemused sotsiaalsetes oskustes	18
5.4. Eneseregulatsiooni oskused	20
5.4.1. Eeldatavad tulemused eneseregulatsiooni oskustes	21
6. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI.....	22
6.1. Mina ja keskkond	22
6.1.1. Eeldatavad tulemused Mina ja keskkonnas	24
6.1.2. Digitehnoloogia	30
6.1.3. Eeldatavad tulemused digitehnoloogias	31
6.2. Keel ja kõne	35
6.2.1. Eeldatavad tulemused Keel ja kõnes	36
6.2.2. Eesti keelt teise keelena kõneleva lapse eeldatavad tulemused	39

6.3. Matemaatika	41
6.3.1. Eeldatavad tulemused Matemaatikas	42
6.4. Kunst	46
6.4.1. Eeldatavad tulemused Kunstis	46
6.5. Muusika.....	48
6.5.1. Eeldatavad tulemused Muusikas	49
6.6. Liikumine	51
6.6.1. Eeldatavad tulemused Liikumises	52
7. LAPSE ARENGU HINDAMINE JA TOETAMINE	56
7.1. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted.....	56
7.2. Lapse arengu hindamise korraldus	56
7.3. Arengu hindamismeetodid	57
7.4. Hindamisvahendid.....	57
7.5. Dokumenteerimine	57
7.5.1. Lapse arengumapp.....	58
7.5.2. Lapse arengu jälgimise kaart.....	58
7.5.3. Lapse arengutabel.....	58
7.5.4. Lapse arengu vaatluslehed.....	59
7.6. Lapse arenguvestlus lapsevanemaga	59
7.7. Koolivalmidus	60
7.7.1. Koolivalmiduskaart	60
7.7.2. Õppimiskohustuse edasilükkamine	60
7.7.3. Õppimiskohustuse varasem täitmine.....	61
7.8. Toevajadusega lapse arengu toetamine	61
7.8.1. Toevajadusega lapse arengu toetamise korraldus	61
7.8.2. Tugiteenuste koordinaatori roll lapse arengu toetamisel.....	62
7.8.3. Individuaalne arenduskava	63
8. LASTEVANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED	63
9. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	64

1. LASTEAIA KIRJELDUS

Salme Lasteaia (edaspidi: *lasteaed*) eesmärk on toetada pooleteise kuni seitsmeaastaste laste arengut ja alushariduse omandamist. Lasteaed ja lapsevanem(ad) või eestkostja (edaspidi *lapsevanem*) vastutavad ühiselt eesmärgi täitmise eest.

Liik ja üldinfo:

- Salme Lasteaed on munitsipaallasteaed.
- Lasteaia pidajaks on Saaremaa Vallavalitsus (edaspidi: *pidaja*).
- Lasteaed juhindub oma tegevuses riigi ja kohaliku omavalitsuse seadustest, määrustest ja õigusaktidest ning lasteaia põhimäärusest.
- Aadress on Aia 3, Salme alevik, 93201, Saaremaa.
- Lasteaias on 3 rühma: 1 hoiurühm ja 2 lasteaiarühma.
- Lasteaia õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles.
- Lasteaed on avatud tööpäevadel 07.00 - 18.00.
- Kodulehekülg: <https://salmelasteaed.saaremaavald.ee/>

Lasteaia missioon: Salme lasteaed on ühiste väärtustega kokkuhoidev ja õnnelik lasteaiapere.

Lasteaia visioon: Hoiame suuri ja väikseid!

Lasteaia moto: Lasteaed merede süles.

Lasteaia eripäradeks on:

- Rõhutame tervise, looduse ja psühho-sotsiaalse keskkonna tähtsust. Lasteaed asub looduskaunis kohas- Salme jõe ja Läänemere ääres, metsade ja niitude läheduses, mis võimaldab rakendada mitmesuguseid õppetegevusi ja tervist edendavaid tegevusi lasteaeda ümbritsevas looduskeskkonnas.
- Lasteaia hea psühho-sotsiaalse keskkonna loomine toetub inimeste vahelistele suhetele, usaldusele ja huvile, nii lapse kui täiskasvanu tasandil.
- Väärtustame kõigi tervist ja harjutame lapsi käituma ohutult. Toitume tervislikult, oleme füüsiliselt aktiivsed, viibime kaks korda päevas õues, matkame looduses, kujundame õigeid hügieeniharjumusi ja hoolime üksteisest.
- Oleme eesti rahvuskultuuri ja identiteedi hoidjad ning kandjad. Lasteaias toimuvad traditsioonilised üritused, mis väärtustavad nii ajalugu, kodukohta, perekonda ja kodumaad.
- Oleme uuendusmeelsed, st muudame laste õppimise ja arengu kaasaegseks ning motiveerivaks. Õpetajad on avatud uuendustele ning katsetavad uusi õpetamisviise ja tööriistu.
- Kasutame lapsest lähtuvat mõtteviisi ning peamiseks õppemeetodiks oleme valinud projektõppe. Projektõppe võimaldab lapsel olla õppeprotsessis aktiivne, last kaasatakse oma õpitee kujundamisse.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Salme Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on tagada lapse igakülgne ja järjepidev areng koostöös koduga.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetatame laste üldoskuste ja valdkondlike oskuste kujunemist ning arengut, et luua:

- kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused hakkamasaamiseks lasteaiarühmas ning
- kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul eeldused põhihariduse omandamiseks ja edasijõudmiseks igapäevaelus.

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Kõik lasteaia töötajad panustavad lapse arengu toetamiseks ja tema potentsiaali parimaks avaldumiseks. Õpetajad on laste arengu suunajad ning laste arengut toetava keskkonna loojad.

Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel:

- selgitame välja lapse arengutase, millest lähtume tegevuste eesmärkide seadmisel ning tegevuste planeerimisel;
- arendame last läbi igakülgse mängulise tegevuse;
- uurime ümbritsevat maailma koos lapsega - katsetades, avastades ja lahendusi leides;
- tagame igale lapsele eduelamus;
- toetame lapse loovust, huvi ja omaalgatust;
- loome turvalise, hooliva, rõõmsameelse, kiusamisvaba ja koostöise õhkkonna;
- väärtustame demokraatlikke suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes;
- lähtume tervislike eluviiside põhimõtetest ning kujundame toimetulekuoskusi läbi erinevate tegevuste;
- väärtustame koostööd, oleme avatud peredele koostööks ja ühisteks tegevusteks;
- oleme paindlikud;
- lõimine erinevaid valdkondi ja tegevusi, võimaldades vabamängu, katsetamist, liikumist, muusikat ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid meetodeid nii individuaalsetes tegevustes kui ka grupis;
- väärtustame eesti kultuuritraditsioone ning arvestame teiste kultuuride eripäraga;
- toetame mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut mitme keele kasutajana ning märkame ja toetame last erinevates keelekasutusolukordades;
- kasutame digitehnoloogia võimalusi õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks;
- väärtustame ja õpime tundma kodukoha loodust;
- väärtustame tulevikuoskusi:
  - enesejuhtimise oskusi (huvidest ning vajadustest lähtumine, vastutus, valikuvõimalused, oma tegevuse eesmärgistamine, kavandamine ja juhtimine jne);
  - koostöö- ja suhtlemisoskusi (koostööülesanded, grupitööd, suhtluskultuur, kokkulepped jne);
  - õpioskusi (õpirõõm, õppimise mõtestamine, oskus leida infot, mõtteviisi „nii palju kui laps oskab ja suudab teeb ta ISE“ jne);

- subjektiivset heaolu (positiivse minapildi kujunemine, vaimne ja füüsiline heaolu jne);
- ainealaseid teadmisi ja oskusi (kuidas toimub teadmiste saamine ja oskuste harjutamine jne).

3. ÕPIKÄSITUS JA ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

3.1. Õpikäsitus

Õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille laps omandab vastastikuses toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Õppimine ja õpetamine toimuvad üldõpetuse põhimõtetel lapse lähima arengu tsoonis. Riiklikus õppekavas käsitatakse õppimist väljundipõhiselt, rõhutades muutusi lapse käitumises, teadmistes, hoiakutes ja oskustes, väärtustades õppeprotsessi.

Õppe- ja kasvatustegevus on tervik, mille kavandamisel ja läbiviimisel võtame arvesse lapse:

- 1) füüsilist, kognitiivset, emotsionaalset ning sotsiaalset arengut ja võimeid;
- 2) kultuurilist ja keelelist tausta;
- 3) huvisid ja vajadusi.

Lasteaias rakendame nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtet. Laste õppimine lasteaias toimub lapsest lähtuvalt, kasutades projektõppe metoodikat. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja, kes planeerib ja juhib enda õppimist. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, võimaldatakse teha valikuid ning julgustatakse tehtut analüüsima. Väärtustatakse protsessi, lapse loovust ja fantaasiat, lapse iseseisvust, vastutuse võtmist (ise toon ja ise viin), omaalgatusest lugupidamist, ettevõtlikkust. Õppimine on vastastikune aktiivne protsess laste, täiskasvanute, eakaaslaste ja õpikeskkonna vahel.

Õpetajad on laste arengu suunajad, toetajad, juhendajad ning laste arengut toetava keskkonna kujundajad. Õpetajate ja laste koostöös kujuneb õppimise ja tegutsemise koht, milles lapsed õpivad keskkonnas, mida luuakse „siin ja praegu“. Koosloome õpikeskkonna kujunemiseks:

- õpetaja märkab ja arvestab laste huvide, ideede, ettepanekute ja tähelepanekutega;
- lapsed saavad teha otsuseid;
- õpetaja algatab ja kavandab tegevusi koos lastega;
- õpetaja aitab luua olukordi, mis toetavad laste eesmäärke ja mängu;
- õpetaja pakub vahendeid ja võimalusi edasi uurimiseks;
- õpetaja kaasab lapsi aruteludesse (nt kuhu minna, mida teha, mida uurida);
- ruum ja tegevused muutuvad vastavalt sellele, mida lapsed vajavad ja millest lapsed huvitatud on;
- materjalid ja vahendid ei ole ainult „ette antud“, vaid valitud koos lastega või laste vaatlemisest lähtudes.

3.2. Õpi- ja kasvukeskkond

Õpi- ja kasvukeskkond on last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna kooslus, milles laps areneb ja õpib. Õpi- ja kasvukeskkond toetab lapse positiivse enesehinnangu kujunemist ja lapse arenemist iseseisvaks, algatusvõimeliseks ja aktiivseks õppijaks. Õpi- ja kasvukeskkond kannab alushariduse alusväärtusi (alusväärtused on välja toodud Alushariduse riikliku õppekava § 3).

Õpetaja loob õpi- ja kasvukeskkonna koostöös laste, abiõpetaja ja teiste töötajatega, kaasates vajadusel vanemaid ning teisi spetsialiste. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtume laste vanusest ja vajadustest ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ja sisust.

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:

- lähtume lapse heaolust, ühistele väärtustele tuginevatest kokkulepetest ning lasteaia tavadest;
- loome usaldava, sõbraliku, pinge- ja vägivallavaba õhkkonna;
- suuname lapsi üksteisega arvestama, üksteist toetama ja koostööd tegema;
- väärtustame ja tunnustame ideede ning arvamuste paljusust;
- tagame vajaliku aja mõtestamiseks, mõttevahetuseks ja tagasisideks;
- kujundame heatahtliku ja avatud suhtumise erinevustesse, tagame võrdsed võimalused kõikidele lastele;
- kohandame tegevusi, õpet ja õppematerjale paindlikult, võimaldame valikute tegemist ning loome võimalused aktiivseks osaluseks;
- teeme koostööd lastevanematega.

Füüsilise ja digitaalse keskkonna kujundamisel:

- tagame turvalisuse;
- teeme õppeprotsessi nähtavaks;
- tagame õppe- ja mänguvahendite kättesaadavuse ja mitmekesisuse;
- loome võimalusel füüsilise keskkonna, mis on lihtsasti ümberkohaldatav, paindlik ning aktiivset liikumist võimaldav liigendatud rühmaruum, mis võimaldab tegutseda alarühmades ning pakub võimalusi omaette olemiseks;
- loome võimalused mängimiseks ja aktiivseks liikumiseks ruumides ja õues.
- loome võimalused digitehnoloogia kasutamiseks.

Õppe- ja kasvatustegevusi viime läbi lasteaia siseruumides ja õues, samuti väljaspool lasteaeda.

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE KORRALDUS

4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine

Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini. Aktiivne õppetegevus toimub 1. oktoobrist 31. maini. Suvekuudel (juuni ja august) korraldatakse omandatud teadmisi ja oskusi ning põhirõhk on mängulisel õuetegevusel. Juulikuus on lasteaed kollektiivpuhkuse ajaks suletud. Kollektiivpuhkuse ajaks on tagatud valvelasteaia võimalus Kuressaare

valvelasteaegades. Juunis ja augustis pannakse vastavalt laste arvule omavahel kokku erinevate rühmade lapsed. Koolivaheaegade nädalatel on lasteaia mängudenädal. Mängudenädalal kattuvad riiklikult kehtestatud koolivaheaegadega.

Lasteaeg on avatud igal tööpäeval 07.00 - 18.00. Vahemikus 7:00 - 8:00 oodatakse lapsi mängima valverühma ning vahemikus 17:00 - 18:00 töötab õhtune valverühm.

Uusaastale, Eesti Vabariigi aastapäevale, võidupühale ja jõululaupäevale eelnevat tööpäeva lühendame kolme tunni võrra.

Lasteaeg lähtub õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lasteaia õppekavast, rühma päevakavast, lasteaia õppeaasta tegevuskavast ja rühma aasta tegevuskavast ning konkreetse rühma laste eripärast: vanus, keeleline ja kultuuriline taust, võimed, sugu, tervise seisund jms.

Õppe-kasvatustegevus toimub eesti keeles, läbi igapäevatoimingute, laste mängu, kavandatud tegevuste ja vabategevuste. Õppe- ja kasvatustegevuses võimaldame lastel tegutseda muu hulgas nii individuaalselt kui ka väikestes gruppides. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja teemasisu valikul lähtuvad õpetajad lapsest, alushariduse alusväärtustest, last ümbritsevast keskkonnast ning põhimõttest lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, rakendamine, hindamine ja arendamine on paindlik ning põhineb pedagoogilisel dokumenteerimisel (edaspidi *dokumenteering*). Dokumenteeringu käigus tehakse nähtavaks õppe- ja kasvatustegevuse seos õppekavaga, eesmärgid, tegevused, teemakäsitus, kokkuvõtte eesmärkide saavutamisest, samuti õppimise protsess (kogemused, tegevused) ja laste kognitiivne potentsiaal (arutlusoskus, väljendatud seisukohad, teadmised).

Õppe- ja kasvatustegevuse tegevuskoha valikul arvestavad õpetajad nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalike vahenditega ning õpetajate, teiste lasteaia töötajate, lapsevanemate, kogukonna või teiste spetsialistide kaasamisega õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel. Õpitavaga tutvutakse võimalusel selle loomulikus keskkonnas.

4.1.1. Lasteaia õppeaasta tegevuskava

Iga aasta augustis koostame lasteaia järgmise õppeaasta eesmärgid ja teemaderingi ning sellest lähtuvalt paneme kokku lasteaia õppeaasta tegevuskava, mille lisame lasteaia õppekavale.

Tegevuskavas määrame tegevustele ühe või mitu vastutajat.

Tegevuskava kinnitab lasteaia direktor.

Tegevuskava sisaldab:

- 1) õppe- ja kasvatustegevuse õppeaasta eesmärgid;
- 2) ürituste kava, mille koostamisel lähtume lasteaia õppeaasta temaatikast, rahvuslikest tähtpäevadest ning traditsioonilistest üritustest;
- 3) lasteaia muusika- ja liikumistegevuste ajalist plaani;
- 4) laste etenduste külastust.

4.2. Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajad lasteaias on rühmaõpetaja, muusika- ja liikumisõpetaja, abiõpetaja, direktor, õppejuht ning tugispetsialist.

Lastehoiu- ja lasteaiarühmades töötab üks õpetaja ning kaks abiõpetajat. Nii õpetajad kui abiõpetajad viivad läbi õppe- ja kasvatustegevust. Õpetajatel on õppe- ja kasvatustegevuses juhtiv roll, abiõpetajatel õpetajat abistav roll. Õpetajate ja abiõpetajate põhiülesandeks on toetada iga lapse arengut ja alushariduse omandamist.

Muusikategevusi viib läbi muusikaõpetaja, liikumistegevusi liikumisõpetaja.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab õpetajal teha vajadusel muudatusi oma rühma vajadustest lähtuvalt. Muusika- ja liikumistegevused ning lasteaia ühisüritused on ajaliselt fikseeritud. Õppetöö algab hommikuringiga. Reedeti on mängupäevad ja/või korraldatakse omandatud teadmisi ja oskusi. Õppe- ja kasvatustöö planeerimine ning eesmärkide seadmine käib koostöös lastega. Tegevusi planeeritakse nii, et lapsel oleks võimalus teha valikuid. Valikute tegemine õpetab last iseseisvalt tegutsema, oma tegevust korregeerima ja tegevuse tulemuste eest vastutama.

4.2.1. Rühma aasta tegevuskava

Õppeaasta algul, septembrikuu jooksul, selgitavad õpetajad välja laste erinevad arengutasemed, eripärad ja huvid. Lähtudes septembris tehtud tähelepanekutest ning lasteaia aasta tegevuskavast koostavad õpetajad oma rühma aasta tegevuskava.

Rühma õppeaasta tegevuskava koosneb järgmistest osadest:

- rühma iseloomustus: laste vanuseline koosseis, laste huvid, rühma tavad, töötajate ja laste nimekiri;
- rühma päevakava;
- lasteaia õppeaasta prioriteedid;
- rühma õppeaasta eesmärgid ja õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted;
- üldoskuste ja valdkondade eeldatavad tulemused arvestades vanuserühma (3-4a, 4-5a. jne);
- ühis- ja rühma ürituste plaan;
- laste arengu toetamine, hindamise põhimõtted ja korraldus;
- koostöö lastevanematega.

Rühma aasta tegevuskava kooskõlastatakse lasteaia õppejuhiga.

Õpetajad koostavad rühma aasta tegevuskava ELIIS-i keskkonnas ning teevad selle nähtavaks ka rühma lastevanematele.

Rühmade aasta tegevuskavasid tutvustavad õpetajad lastevanematele sügisesel koosolekul.

4.2.2. Projektõppe korraldus

Lasteaias lähtume projektõppe metoodikast, mida kasutavad nii hoiu- kui lasteaiarühmad:

- Projektide rakendamine algab hiljemalt jooksva aasta 1. oktoobrist.
- Esimene projekti teema valitakse septembris selgunud laste huvide kaardistamise põhjal.
- Õpetajad lõimivad projekti temaatikasse lasteaia õppekava üldoskused ja erinevate valdkondade õpisisu ja eesmärgid ning koostavad ELIISI keskkonnas projektiplaani, mis on nähtav ka rühma lapsevanematele.
- Loodud projektiplaani ei ole koheselt nõ „valmis“, see täieneb projekti käigus vastavalt projekti teemaarendusele.
- Projekti lõimitakse erinevad õppevaldkonnad ning üldoskuste areng.
- Projektil puudub kindel ajaline kestus, projekti periood kujuneb välja laste huvist ja teemaarendusest.
- Kahe projekti vahel on üks nädal projektitegevusest vaba aeg. Selle nädala aja jooksul toimub uue projektiteema valimine, õpikeskkonna ettevalmistamine ja ümberkujundamine uueks projektiks jm. Projektitegevusest vabal nädalal uut projektiplaani ei koostata.
- Rühmaõpetajad teevad iga päev ELIISI päevikusse sissekandeid läbiviidud õppetegevuste kohta (päevakirjeldus). Muusika- ja liikumisõpetaja teevad sissekandeid tegevuste toimumise päeval. Päevakirjelduse sisu, sh pildid, videod, on nähtavad ka lapsevanematele. Rühmas toimuv on lisaks ELIISI keskkonnale nähtav nii lapsele kui lapsevanematele rühmas olevate „rääkivate seinte“ kaudu.
- Projekti lõppedes teostavad õpetajad ELIISis projekti analüüsi, kus hinnatakse laste teadmiste ja oskuste saavutamist ja projekti tegevuste tulemuslikkust. Enne uue projekti alustamist on eelmine projekt lõpetatud refleksiooniga.
- Projekti lõppedes koostavad õpetajad projekti kokkuvõtva esitluse (video, raamatu, postri vms), mida vaadatakse koos lastega, jagatakse ka lapsevanematega.

4.2.3. Päevakava

Rühmade päevakavad koostame ja korrigeerime vastavalt vajadusele, arvestades kehtivaid määruste nõudeid, lasteaia lahtioleku aega ning laste ealisi ja individuaalseid arenguvajadusi. Päevakava määrab vastavalt eale päevarütm.

Rühma päevakava koostamisel jälgime, et:

- lastel oleks piisavalt aega ja võimalusi aktiivseteks ning vaikseteks tegevusteks;
- õppe- ja kasvatustegevused, igapäevatoimingud ja vabategevused vahelduvalt sujuvalt, moodustades laste jaoks tasakaalustatud terviku;
- lastel oleks võimalus iga päev sõltuvalt ilmastikutingimustest kaks korda õues viibida;
- pooleteise- kuni kolmeaastastele lastele tagame kuni kaks tundi puhkeaega päevas valikuvõimalusega une ja muu vaikse tegevuse vahel. Nelja- kuni seitsmeaastastele lastele tagame kuni üks tund puhkeaega päevas valikuvõimalusega une ja muu vaikse tegevuse vahel;

Lasteaia üldine päevakava

Kellaaeg	Tegevus
7.00	Lasteaia avamine
*7.00 - 8.00	Valverühm
7:00 - 8.45	Mängud/tegevused toas
8.45 - 9:15	Hommikusöök
9.15 - 12.45	Hommikuring, õppe- ja kasvatustegevused, mängud toas ja õues, viibimine õues
12.45 - 13:15	Lõunasöök
13.15 - 14.45	Puhkeaeg ja vaiksed tegevused/mängud
14.45 - 15.20	Mängud toas
15.20 - 15:50	Õhtuode
15.50 - 18.00	Mängud õues või toas
*17.00 - 18.00	Valverühm
18:00	Lasteaia sulgemine

*lasteaias töötab üks valverühm.

Muusika- ja liikumistegevused toimuvad rühmadel kaks korda nädalas.

5. ÜLDOSKUSTE PÕHIMÕTTED NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguoskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) eneseregulatsiooni oskused.

Üldoskuste kujunemist toetame kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise.

Üldoskused on aluseks põhikooli riiklikus õppekavas toodud üldpädevuste ja ennast reguleeriva õppija kujunemisele.

5.1. Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

- 1) suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- 4) sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
- 5) kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- 6) suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
- 7) suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) suudab mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- 4) näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust, algatab mängu ja arendab mängu sisu;
- 5) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 7) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 8) tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

5.1.1. Eeldatavad tulemused mänguoskustes

2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Mängib lihtsamaid rollimänge (toidab nukku, sõidutab autot, mängib kodu).	Keskendub lühiajalisele ja lihtsale mängule täiskasvanu toel.	Keskendub iseseisvalt lühiajalisele ja lihtsale mängule.	Keskendub pikemaajaliselt enda valitud mängule.	Suudab mängule keskenduda.
Kasutab esemeid asendusena (nt klots → telefon).	Kasutab mänguasju tavapärasel moel (nt sõidutab autot, paneb nukule mütsi pähe).	Kasutab mängus õpetaja antud või olemasolevaid vahendeid ning jäljendab lihtsaid tegevusi.	Kasutab mängus vahendeid iseseisvalt, asendades neid vajadusel muu sobivaga.	Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
Mängib oma mängu teiste lastega samas ruumis.	Matkib tuttavaid olukordi (nt söögi tegemine, magama panek) oma kogemustest lähtuvalt.	Rakendab mängudes fantaasiaelemente, sidudes isiklikke kogemusi.	Rakendab mängudes erinevatest allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid.	Rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi.
Jälgib teisi lapsi ja imiteerib nende mängu.	Soovib teiste algatatud mängus osaleda, võib vajada julgustust ja tuge.	Algatab lihtsamaid mängu (nt „teeme kooki”).	Algatab mängu ja toob neisse uusi ideid.	Näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust.

2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Täiskasvanu toel püüab mänguasju mängukaaslasega mängusituatsioonis jagada.	Mängib lihtsat rollimängu täiskasvanu toel.	Võtab mängudes lihtsamaid rolle, kasutades matkimisel liikumist, kõne ja hääletooni.	Omandab mängudes rollidele iseloomuliku käitumise, tuginedes oma kogemusele.	Täidab mängudes erinevaid rolle.
Reageerib mängureeglitele ja proovib sobitada teise lapse mänguga.	Mängib mängu ja püüab teha koostööd eakaaslastega (paaris, väikeses grupis) täiskasvanu toel.	Algatab mängu, leiab mängukaaslased ja püüab nendega arvestada.	Suudab mängudes ülesandeid ja rolle jaotada ning kokkuleppeid sõlmida.	Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
Keskendub valitud tegevusele vähemalt 3–5 min järjest.	Osaleb reeglitega mängus koos täiskasvanuga (nt peitus) ja suudab oodata oma korda.	Järgib tuttava mängu reegleid koos kaaslastega, vajadusel täiskasvanu abiga.	Järgib mängureeglite täitmist enda ja teiste poolt.	Järgib mängu reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
Oskab lühiajaliselt jääda ühe mängu juurde ja seda edasi arendada.	Tunneb rõõmu koosmängust täiskasvanu toel.	Õpib oma tundeid võidu ja kaotuse korral väljendama, võib selleks vajada täiskasvanu tuge.	Väljendab oma tundeid võidu ja kaotuse korral ning mõistab, et mängus on võimalik veel proovida.	Tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.
Katsetab põhjuse-tagajärje seoseid (nt vajutab nuppu → heli).				
Imiteerib tegevusi (nt sõõb tühjalt lusikalt, „helistab“).				

5.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse - taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskus on lapse suutlikkus oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada - hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

- 1) tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- 2) suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda;
- 3) mõistab lihtsamat kõnet;
- 4) valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- 5) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- 6) suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- 7) oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
- 8) oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- 9) suudab järgida lihtsat juhist;
- 10) oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- 2) saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- 3) suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhist või korraldust;
- 4) esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- 5) oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;
- 6) saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- 7) kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- 8) kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

5.2.1. Eeldatavad tulemused tunnetus- ja õpioskustes

2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Proovib asju erineval moel (nt katsetab, keerab, kombib, avab).	Suudab lühiajaliselt (5–10 min) keskenduda huvipakkuvale tegevusele, vajades täiskasvanu juhendamist.	Suudab huvipakkuvatele tegevustele keskenduda mõnda aega (10–15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel.	Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15–20 min), viib alustatud tegevuse lõpule.	Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda.
Proovib iseseisvalt lahendust leida (nt ei ulatu – otsib tooli).	Saab aru lihtsatest ja tuttavatest lausetest ning reageerib kuuldule enamasti konkreetse tegevusega, täiskasvanu juhendamisel.	Täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele.	Reageerib sobivalt täiskasvanu juhistele ja osaleb lühikeses arutelus.	Saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.
Oskab jälgida põhjuse-tagajärje seoseid.	Järgib täiskasvanu toel üheosalist juhust (nt „Palun pese käed”).	Täidab kaheosalist juhust, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed“), vajadusel täiskasvanu toel.	Täidab iseseisvalt lihtsamat kahe-kolmeosalist juhust, kui tegevused on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile“).	Suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust.
Matkib täiskasvanu tegevust (nt koristamine, toidu tegemine).	Väljendab täiskasvanu abil oma mõtteid lihtsate lausetega ja esitab küsimusi.	Väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsamaid põhjendusi (nt „sest mulle ei meeldi“) ja küsimusi (nt „kuidas see töötab?“) ning arutleb igapäevaste teemade üle, vajadusel täiskasvanu suunamisel.	Esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et...“) ja arutleb lihtsate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb).	Esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada.

2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Tunneb ära igapäevased tegevusjärjestused (nt söömine, magamine).	Kirjeldab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevaid tegevusi, mis on seotud isikliku kogemusega (nt „vihma sadas, ei saanud õue minna“).	Eristab hulkade suurust ja proovib loendada või järjestada ning kirjeldab lihtsaid põhjus-tagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt „kuna sa jooksid, siis kukkusid“).	Suudab iseseisvalt loendada, võrrelda hulki ja oskab kirjeldada sündmuses ning nähtuses põhjus-tagajärg seoseid.	Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.
Keskendub tegevusele lühiajaliselt.	Tegutseb, uurib, katsetab enamasti kogemuspõhiselt ja matkides, vajades täiskasvanu tuge.	Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsamaid praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti“), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist.	Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“).	Kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades.
Kordab tegevust, kuni saavutab tulemuse (nt paneb klotsi õigesse auku).	Valib vahendeid ja lahendab probleeme enamasti katse-eksituse abil (nt proovib mitut erinevat eset, kuni üks sobib).	Valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid).	Valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele.	Kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.
Tunneb ära sarnasused erinevate esemete vahel (nt kõik pallid on ümmargused).				
Omab ettekujutust arvumõistest ja värvuste nimetustest ning sorteerib esemeid värvi järgi.				

5.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused on oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja kaaslast, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda koostoi- met võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

- 1) oskab ennast ja teisi välise tunnuste kaudu kirjeldada;
- 2) on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- 3) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- 4) saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- 5) loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- 6) jagab mõnikord asju ka teistega;
- 7) algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- 8) oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- 2) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 3) oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- 4) teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- 5) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 6) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 7) osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- 8) suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

5.3.1. Eeldatavad tulemused sotsiaalsetes oskustes

2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Järgib lihtsat juhust („tule siia“, „too pall“).	Suhtleb eakaaslastega ja tuttavate täiskasvanutega.	Alustab vestlust, osaleb mängudes ja räägib oma mõtetest.	Vestleb vabalt, loob ja hoiab sõprussuhteid.	Tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda.

2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Mängib paralleelselt teiste lastega.	Märkab täiskasvanu suunamisel teise lapse tundeid, reageerib lihtsatele emotsioonidele (rõõm, kurbus).	Märkab teiste tundeid, püüab lohutada või aidata.	Arvestab teiste tunnetega grupitegevustes.	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.
Algatab kontakti eakaaslasega (pakub mänguasja, suhtleb).	Jagab mänguasju täiskasvanu julgustusel.	Teeb koostööd väikeses grupis, lihtsates olukordades pakub ja küsib abi.	Töötab grupis ühise eesmärgi nimel, abistab vajadusel kaaslast.	Oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi.
Näitab esimesi jagamiskatseid.	Mõistab lihtsate olukordade sobivust täiskasvanu abil.	Tunneb ära sobimatu käitumise, kui sellele viidatakse ning leiab täiskasvanu suunamisel sobiva käitumisviisi.	Teeb ise valikuid käitumisviiside vahel ja õpib neid tagajärgedega seostama.	Teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi.
Oskab aeg-ajalt oodata järjekorras / oma korda.	Järgib lihtsaid kokkuleppeid ja õpib viisakusreegleid täiskasvanu juhendamisel.	Tuletab meelde ja püüab järgida rühma kokkuleppeid ning lihtsamaid viisakusreegleid, vajadusel täiskasvanu toel.	Järgib rühma reegleid ja üldtunnustatud viisakusreegleid.	Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
Reageerib teiste laste nutule või kurbusele.	Märkab, et inimesed võivad välja näha erinevad (nt nahavärv, kasv).	Teab, et inimestel võivad olla erinevad vajadused (sh toevajadused) ja kombed.	Räägib erinevustest avatud ja mõistval viisil.	Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad.
Püüab lohutada teist last (toob eseme, silitab, räägib).	Avaldab eelistust kahe valiku vahel.	Pakub ideid tegevuste osas.	Arutab valikuid ja otsustab koos kaaslastega.	Osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides.

2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Kasutab lihtsaid fraase teistega suhtlemisel.				

5.4. Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsiooni oskused on oskused, mis võimaldavad suunata oma tähelepanu, kasutada töömälu, pidurdada hetkeimpulsse ning kavandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lapsel olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

- 1) tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- 2) tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- 3) suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- 4) suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- 5) saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- 6) paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;
- 2) kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- 3) suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- 4) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 5) oskab täiskasvanu toel vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- 6) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

5.4.1. Eeldatavad tulemused eneseregulatsiooni oskustes

2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Oskab lihtsate vahenditega end rahustada (nt kaisukas, eemaldumine).	Väljendab oma emotsioone füüsiliselt (nt nutt, kallistamine).	Kirjeldab lihtsamaid emotsioone täiskasvanu toel (nt olen rõõmus, olen kurb).	Suudab emotsioone kirjeldada – mis teeb kurvaks või õnnelikuks – ja õpib mõistma ka keerukamaid tundeid (nt uhkus, häbi jm).	Suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada.
Oskab nimetada lihtsaid tundeid („kurb“, „vihane“).	Osaleb täiskasvanu toel mängudes ja igapäevategevustes.	Algatab mõningaid mängu ja tegevusi täiskasvanu suunamisel.	Kavandab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatu enamasti lõpuni, kuid võib vajada täiskasvanu abi.	Kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni.
Oskab oodata oma korda (nt lauas, mängusituatsioonis).	Järgib lihtsamaid juhiseid täiskasvanu suunamisel ja keskendub lühiajaliselt alustatud tegevusele.	Lahendab ülesandeid ja teeb koostööd kaaslastega, vajades täiskasvanu juhendamist.	Tegutseb iseseisvalt ja grupis eesmärgipäraselt, suutes keskenduda ja pingutada ülesannete täitmisel, vajadusel täiskasvanu toel.	Suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda.
Suudab katkestada tegevuse täiskasvanu juhendamisel.	Saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest ning püüab neid täiskasvanu toel igapäevategevustes järgida.	Oskab tuttavas keskkonnas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.	Oskab avalikus ruumis (nt teater, kontsert, liiklus) sobivalt käituda ja lähtuda kokkulepitud reeglitest.	Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.
Suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada.	Osaleb täiskasvanu suunamisel rahunemist soodustavates tegevustes.	Õpib täiskasvanu toel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.	Oskab vajadusel iseseisvalt kasutada lihtsamaid vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.	Oskab vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.

2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Järgib igapäevaseid rutiine, sh paneb iseseisvalt selga lihtsamad riietusesemed, käib iseseisvalt WC-s, sööb ja joob iseseisvalt ning paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.	Saab hakkama lihtsamate eneseteenindamise toimingutega (riietumine, söömine, tualeti kasutamine) ja tööharjumustega (lehtede riisumine, mänguasjade koristamine).	On omandanud esmased eneseteenindamise ja tööharjumused, võib vajada täiskasvanu tuge.	Saab hakkama eneseteenindamisega ja on omandanud enesekohased tööharjumused (isiklike asjade hoidmine, vahendite heaperemehelik kasutamine).	Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

6. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse eri valdkondade õppesisu ja -tegevusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse kuues valdkonnas (edaspidi *valdkonnad*):

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) matemaatika;
- 4) kunst;
- 5) muusika;
- 6) liikumine;

6.1. Mina ja keskkond

Valdkond *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- toetada last iseenda ja ümbritseva maailma tundma õppimisel ja mõistmisel;
- suunata last ümbritsevat maailma mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;

- suunata last küsimusi esitama, proleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- suunata last mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis- ning digikeskkonna erinevusi.

Mina ja keskkond annab teistele õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadele (keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine) temaatilise sisu. Läbi keskkonnateemade lõimuvad teised valdkonnad loomulikult igapäevastesse tegevustesse, toetades lapse terviklikku maailmapilti ja teadmiste seostamist.

Valdkond *Mina ja keskkonna* sisu:

- Sotsiaalne keskkond:
mina kui isiksus: enesetutvustus, huvid ja keha; perekond ja peretraditsioonid; erinevad ametid ja töö tähendus; kodumaa sümbolid, rahva- ja kultuuritraditsioonid, olulised kultuuritegelased; kultuuriline mitmekesisus ja inimeste erinevus; turvaline käitumine, ohuolukordade äratundmine ja abi kutsumine; tervise väärtustamine: hügieen, hammaste tervis, une ja puhkuse tähtsus, kehaline aktiivsus; mitmekesine ja tervislik toitumine; rahakasutus ja raha otstarve; digikeskkond kui sotsiaalne ja turvalisust vajav ruum: ohtude tundmine, reeglite järgimine.
- Looduskeskkond:
kodukoha loodus ja selle eripära; loodusvaatlused, muutused looduses eri ajatsüklites; loodusnähtused ja aastaegade seos; inimese mõju loodusele ja keskkonnahoidlik käitumine; elukeskkonna mõju tervisele ja käitumisvalikutele.
- Tehiseskkond:
kodu ja ehitised; igapäevased tehisseadmed ja nende kasutus: digivahendid, kodumasinad, robotika; liiklusohutus: jalakäija ohutu käitumine, liikluses osalemine, turvavarustus; jäätmed ja ressursside säästmine.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- 2) oskab nimetada oma kehaosade nimetusi, eristab isiklikke kehaosi ning nendega seotud privaatset ja avalikku käitumist;
- 3) oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 4) oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid;
- 5) oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi;
- 6) saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid;
- 7) oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades ennast kehtestavalt ja turvaliselt käituda ning julgeb ja oskab vajadusel abi kutsuda;
- 8) oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- 9) oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;

- 10) märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;
- 11) tunneb oma kodukohta eripära ja oskab kirjeldada kodukohta loodust;
- 12) oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;
- 13) oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadeist;
- 14) oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;
- 15) oskab liikluses ohutult käituda;
- 16) oskab kirjeldada peamisi põhimõtteid tervislikuks ja mitmekesiseks toitumiseks ning selgitab miks neid põhimõtteid on oluline järgida;
- 17) oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;
- 18) oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- 19) teab digitehnoloogiat ja interneti turvalise kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- 20) oskab digivahendeid eesmärgipäraselt ja heaperemehelelikult kasutada ning juhib lihtsamaid robotikaseadmeid.

6.1.1. Eeldatavad tulemused Mina ja keskkonnas

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Mina	Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime, soo (tüdruk, poiss) ning vanuse (ütleb eeaastates või näitab seda sõrmedel).	Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk) ning nimetab täiskasvanu abiga oma lemmiktegevuse.	Kirjeldab enda välimust ja ennast lihtsate omaduste kaudu (nt kiire, rõõmus, meeldib joonistada).	Kirjeldab oma iseloomu ja huve detailsemalt, oskab võrrelda end sõpradega.	Oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid.
Kehaosad ja privaatsus	Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele.	Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele ning nimetab nende kehaosade peamist otstarvet (nt kõrvadega kuulatakse).	Tunneb oma kehaosi, teab nende lihtsamaid ülesandeid ning mõistab, et mõned kehaosad on privaatsed ja kuuluvad ainult talle.	Kirjeldab kehaosi (sh erinevaid organeid) ja nende ülesandeid, kirjeldab poiste ja tüdrukute erinevusi, teab, millised kehaosad on privaatsed, ning oskab seista oma isiklike piiride eest.	Oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest.

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Kodu, pere, peretraditsioonid	Nimetab pereliikmeid (ema, isa, õde, vend) ning teab õdede ja vendade nimesid. Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.	Räägib, kellega ta koos elab ja oskab kirjeldada pereliikmeid.	Kirjeldab, mida talle meeldib oma perega teha, toob näiteid kodust (nt kortermaja, eramaja) ja kommetest.	Kirjeldab oma pere kombeid, erinevaid ruume kodus ja nende otstarvet.	Oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone.
Ametid	Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi, matkib lihtsamaid töövõtteid, asetab töövahendid kokkulepitud kohta.	Nimetab igapäevaelust tuttavamaid ameteid (nt õpetaja, arst).	Nimetab mõningaid ameteid ja oskab kirjeldada, mida nad teevad.	Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid ja räägib, kelleks tahab suurena saada.	Oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid.
Eesti sümbolid ja kultuuri-traditsioonid	Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid.	Teab, et elab Eestis, kus räägitakse eesti keelt, tunneb ära Eesti lipu, rahvuslinnu ja -lille ning nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) ja nimetab mõnda rahvuspüha/-tava (nt mardipäev, laulu- või tantsupidu).	Teab Eesti Vabariigi presidendi nime ja nimetab mõningaid tuntud Eesti kultuuritegelasi ning kirjeldab tuntumaid rahvakombeid.	Oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi.
Erinevuste mõistmine		Märkab, et teised lapsed võivad käituda või välja näha erinevalt.	Toob võrdluses välja inimeste erinevusi (keel, toit, riietus) ja vajadusi.	Oskab selgitada inimeste erinevusi (nt kuidas inimesed erinevad keele, toidu või riietuse poolest) ja märgata vajadusi ning kultuuritraditsioone.	Saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid.
Turvalisus, abi kutsumine		Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt nuga, käärid) ja	Nimetab ohtlikke esemeid ja tegevusi (nt terariistad, mängimine	Teab, kuidas turvaliselt käituda (nt ohtude ennetamine ja	Oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	räägib täiskasvanule, kui kardab või on saanud haiget.	ohtlikes kohtades) ja teab, et abi saamiseks tuleb pöörduda usaldusväärse täiskasvanu poole (nt politseinik, õpetaja), nimetab hädaabinumbr it 112.	märkamine) ja kirjeldab, millal tuleb helistada hädaabinumbril ning millist infot helistades edastada.	käituda ning vajadusel abi kutsuda.
Tervis ja keskkond	Teab, et värske õhk, liikumine ja tervislik toit on kasulikud.	Teab, et värske õhk, liikumine ja tervislik toit on kasulikud ja oskab neid oma enesetundega seostada.	Nimetab tervist toetavaid tegevusi keskkonnas (nt värskes õhus viibimine, puhtas vees ujumine).	Teab, milline keskkond, tegevus või käitumine aitab tervist hoida ja milline kahjustab.	Oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida.
Hammaste tervis	Teab hammaste hooldamise vahendeid, harjab hambaid täiskasvanu abiga.	Teab, et hambaid peab pesema ja nimetab hammaste hooldamise vahendeid.	Nimetab hammaste jaoks kasulikke ja kahjulikke toiduaineid ning oskab selgitada, miks ja kuidas tuleb hambaid pesta.	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	Oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist.
Isiklik hügieen	Teeb hügieenitoiminguid (nt peseb ja kuivatab käsi, nuuskab) täiskasvanu juhendamisel, vajadusel abiga.	Teeb hügieenitoiminguid (nt käte pesu, nuuskamine) täiskasvanu suunamisel ja vajadusel abiga.	Teab vajalikke hügieenitoiminguid ning teeb neid iseseisvalt täiskasvanu meeldetuletusel.	Selgitab hügieenitoimingute vajalikkust ja järgib igapäevaseid hügieeniharjumusi iseseisvalt.	Oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid.
Inimese mõju keskkonnale: loodushoid, säästev areng	Teab, et prügi pannakse selleks ettenähtud kohta, mõistab, et lilli	Hoiab täiskasvanu juhendamisel lihtsate tegevuste kaudu	Teab, miks on vaja loodust hoida ja osaleb keskkonnasäästlikes tegevustes.	Selgitab, millised tema teod võivad mõjutada keskkonda ja miks on oluline loodust hoida	Märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt.

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
	nopitakse vaasi panekuks.	keskkonda (nt sorteerib prügi).		ning mis juhtub, kui seda mitte teha.	
Kodukoha eripära ja loodus	Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest, oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud, oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu, looma, taime, putukat.	Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kodukoha loodust ja tunneb jalutuskäigul ära tuttavaid kohti.	Nimetab konkreetseid looduselemente oma kodukohas (nt meie kodu lähedal on järv, seal on suured puud).	Tunneb ja nimetab kodukoha loodusobjekte (nt Emajõgi, Munamägi), loomi, taimi ja mõisteid (nt linn, küla, mets, park, meri).	Tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust.
Looduse sõltuvus ajatsüklitest	Küsimise korral iseloomustab ööd (öö on pime) ja päeva (on valge) ning nimetab talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).	Nimetab täiskasvanu juhendamisel ööpäeva osasid (hommik, lõuna, õhtu, öö) ja kirjeldab nendega seotud tegevusi ning tutvub erinevate aastaaegade.	Eristab ja nimetab ööpäeva osasid ja aastaaegu, seostab neid mõne tüüpilise loodusnähtuse ja tegevusega (nt sügisel lehed langevad ja me riisume lehti).	Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, aastaring.	Oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites.
Loodusnähtused	Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).	Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (nt sajab vihma, tuul puhub) ja mõningaid aastaajale omaseid tunnuseid täiskasvanu suunamisel.	Kirjeldab täiskasvanu toel aastaaegu seoses ilmastiku- ja loodusnähtustega.	Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi ning oskab neid seostada aastaaegade.	Oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest.
Ohud seoses keskkonnaga		Arutleb täiskasvanu juhendamisel ohtlike olukordade üle	Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud nii loodus- kui	Oskab nimetada, mida tuleb teha ohutuse	Oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
		looduskeskkonnas (nt ohud metsas, veekogudel).	tehiskeskkonnas (nt ujumine täiskasvanu järelevalveta, rattasõit kiivrita).	tagamiseks erinevates keskkondades.	tegevustega ja olukordadega.
Liiklus	Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid ning küsimise korral nimetab sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev), teab helkuri kasutamise vajalikkust, teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda), teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).	Nimetab liiklusvahendeid ja tunneb ära tuttavaid liiklusmärke (nt valgusfoor, ülekäigurada) ning selgitab täiskasvanu abiga nende tähendust.	Arutleb ohtude ja ohtlike olukordade üle tänaval ning teab mõningaid liiklusreegleid (nt sõiduteed ületades tuleb peatuda, vaadata, veenduda).	Selgitab käitumisreegleid tänaval ja teab, et liikluses tuleb olla tähelepanelik ja ettevaatlik ning käitub ohutult erinevates liiklusolukordades.	Oskab liikluses ohutult käituda.
Tervislik toitumine	Nimetab toiduaineid ning eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ja nimetuse järgi.	Arutleb täiskasvanu abiga, miks juur- ja puuviljad on kasulikud.	Nimetab, mis on tervisele kasulikud ja kahjulikud söögid ja joogid (sh vee tähtsus).	Teab ja oskab selgitada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.	Oskab kirjeldada, mida tähendab tervislik ja mitmekesine toitumine.
Tervise väärtustamine	Teab, et uni ja liikumine vajalik.	Arutleb täiskasvanu abiga, miks on uni ja liikumine vajalik.	Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, uni, puhkus).	Teab ja selgitab, miks uni, puhkus ja liikumine mõjutavad tervist.	Oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel.

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Kiusamisvaba käitumine	Teab mõiste hea ja paha tähendust. Lohutab haiget saanud sõpra.	Arutleb täiskasvanu juhendamisel, miks löömine, narrimine või halvasti ütlemine ei ole lubatud.	Mõistab täiskasvanu toel, et teiste inimeste suhtes tuleb olla salliv ja tunneb ära kiusamiskäitumise.	Teab, et vägivald ja kiusamine on vale, ning oskab ennetada, märgata ja vajadusel abistada.	Oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine.
Raha		Arutleb täiskasvanu juhendamisel, mis on raha ja milleks seda kasutatakse.	Teab, et täiskasvanud käivad tööl raha teenimiseks ja arutleb, et raha eest saab osta vajalikke asju (nt toit, riided) ning õpib mängudes raha kasutamist.	Selgitab raha kasutamise otstarvet – et see on mõeldud asjade ostmiseks, teenuste eest tasumiseks ja mõistab raha väärtust (nt seda peab koguma või säästma).	Oskab selgitada raha otstarvet.
Digiturvalisus		Nimetab täiskasvanu juhendamisel kodus ja lasteaias kasutatavaid digiseadmeid (nt arvuti, telefon) ja teab mõningaid ohtusid nende kasutamisel.	Arutleb täiskasvanu suunamisel digikäitumise reeglite üle (nt piiratud aeg ekraani vaatamiseks, võõrastele ei ütle oma nime).	Teab, kuidas digitehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada (nt õppimiseks, joonistamiseks), nimetab mõningaid ohte digikeskkonnas (nt isikliku info jagamine, tundmatute linkide avamine).	Teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas.
Digivahendite kasutamine		Kasutab koos täiskasvanuga lihtsamaid robotikaseadmeid ning oskab neid hoida.	Kasutab täiskasvanu juhendamisel digivahendeid, täidab lihtsaid ülesandeid (nt foto tegemine, äpi avamine) ja suudab	Oskab digivahendeid, sh robotikaseadmeid, kasutada konkreetse eesmärgiga, iseseisvalt, paaris või väikerühmas	Oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhib lihtsamaid robotikaseadmeid.

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
			programmeerida lihtsamaid robotikaseadmeid.	järgides kokkulepitud reegleid.	

6.1.2. Digitehnoloogia

Laste digipädevuste arengu toetamiseks kasutame õppeprotsessis erinevaid digitehnoloogilisi vahendeid, sh haridusroboteid. Digitehnoloogia kasutamisel lähtume järgmistest põhimõtetest:

- Laps kui aktiivne looja- digitehnoloogia kasutamisel lähtume põhimõttest, et laps on aktiivne sisulooja, mitte pelgalt tarbija. Laps uurib, loob ja esitleb oma ideid läbi erinevate digitaalsete lahenduste, arendades loovust ja kriitilist mõtlemist. Samal ajal kujundame arusaama turvalisest ja eetilisest digikäitumisest.
- Isikupärastatud ja kaasav õpe- digitehnoloogia võimaldab kujundada õppetegevusi paindlikult ning arvestada iga lapse individuaalseid vajadusi, taset ja huvisid. Tehnoloogia toetab iga lapse aktiivset osalemist ning individuaalset arengut.
- Koostöö ja suhtlemine digikeskkonnas- digikeskkondade kaudu loome võimalusi koostööks, ühiste eesmärkide saavutamiseks ja probleemide lahendamiseks. Lapsed õpivad väljendama oma mõtteid ning kuulama teisi.
- Õppimisrõõmu ja motivatsiooni toetamine- läbi mänguliste ja interaktiivsete digilahenduste muudame õppimise mitmekesiseks ja põnevaks, suurendades laste uudishimu ning sisemist motivatsiooni.
- Digipädevuse teadlik arendaja- digipädevust kujundame juhendatud ja eesmärgipärase tegevuse kaudu. Laps õpib kasutama digivahendeid loovalt, koostöiselt ja turvaliselt, arendades samal ajal suhtlemis-, probleemilahendus- ja eneseregulatsioonioskusi.

6.1.3. Eeldatavad tulemused digitehnoloogias

Alavaldkond	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
Info- ja andmekirja oskus		Laps mõistab, et digisisus kajastatu ei ole alati tõsielu (sh tuvastab heli allika). Laps mõistab, et digisisus (nt multifilmid, videomängud, pildid, tehisarv loodud sisu jne) kajastatu ei pruugi olla tõsielu.	Laps oskab arutleda koos õpetajaga, mis on multifilmis päris ja mis mitte.	Laps oskab sisestada lihtsa otsingusõna õpetaja abiga. Laps oskab nimetada asju, mis ekraanil on väljamõeldised.	Laps oskab avada sobiva veebilehitseja ja otsingumootori. Laps oskab valida koos täiskasvanuga sobivad võtmesõnad infootsinguks. Laps mõistab, et digisisus (nt multifilmid, videomängud, pildid, tehisarv loodud sisu jne) kajastatu ei pruugi olla tõsielu. Laps skaneerib teabe nutiseadmesse ruutkoodi abil.
Suhtlus ja koostöö	Laps oskab digivahendi (nt. tahvelarvuti, interaktiivne tahvel) abil või etteantud keskkonnas teistega koostööd.	Laps suhtleb rühmakaaslaste ja juhendajaga, kasutades digiseadmeid (sh robotika) eakohaselt ning järgides seejuures kokkulepitud reegleid. Laps teeb digiseadet (sh robotika) kasutades või seda rühmakaaslastega jagades koostööd. Laps oskab öelda oma vanema/lähedase telefoninumbrit. Laps mõistab, et kõik inimesed internetis ei ole heatahtlikud ja hoidub võõrastega suhtlemisest.	Laps suhtleb rühmakaaslaste ja juhendajaga, kasutades digiseadmeid (sh robotika) eakohaselt ning järgides seejuures kokkulepitud reegleid.		Laps oskab teha digiseadet (sh robotika) kasutades või seda kaaslastega jagades koostööd, järgides kokkulepitud reegleid. Laps teab, et iga tema tegevus internetis jätab jälje (nt tema tegevust saab jälgida). Laps teab, kuidas käituda videokõne puhul (nt mis on sobilik tegevus ja mis mitte). Laps teab, et internetis ja elus kehtivad sarnased käitumisharjumused. Laps oskab selgitada eakohaselt digitehnoloogiate kasutamisega seotud mõisteid (nt internet, tehisintellekt, robot, multimeedia, jne). Laps oskab kasutada sobivat sõnavara abi küsimiseks, kui digiseadmed ei tööta (interneti ei ole, aku on tühi, parool on peal).

		Laps kasutab eneseväljenduseks etteantud digitehnoloogiaid.			
Alavaldkond	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
Digisisu loomine ja programmeerimine	Laps tutvub lihtsamate robotikaseadmetega (nt. Bee-bot, Blue-bot). Laps oskab teha robotile lihtsa programmi õpetaja abiga. Laps oskab sisestada õpetaja juhendamisel pörandarobotile (nt. Bee-bot, Blue-bot) seadme liigutamiseks lihtsamaid käsklusi.	Laps oskab salvestada heli, teeb kaameraga fotosid ja videoklippe. Laps oskab koostada lihtsa algoritmi (nt pildilise) ühest elulisest tegevusest. Laps lülitab digiseadet sisse ja välja ning kasutab graafilise kasutajaliidese ikoone (nt 'mängi', 'paus', 'peata', 'edasi' nupud). Laps oskab joonistada digiseadmes ja/või digiseadmega (nt joonistav robot, 3D pliiats) pilte. Laps teab, et tema ise on oma loomingu autor. Laps oskab täita samm-sammulist tegevusjuhust.	Laps oskab kasutada robotikaseadmeid ülesannete täitmisel.	Laps oskab luua koos täiskasvanuga lihtsa animatsiooni. Laps oskab õpetaja abiga heli salvestada. Laps oskab täita samm-sammulist tegevusjuhust. Laps oskab kasutada robotikaseadmeid ja kaamerat ülesannete täitmisel.	Laps oskab teha digiseadmega fotosid, luua lihtsa animatsiooni. Laps oskab salvestada seadmesse digisisu (pilt, video, audio, robotika seadmesse koodi). Laps muudab ja täiendab enda loodud digisisu (nt pilti, fotot). Laps teab, et tema ise on oma loomingu autor. Laps joonistab digiseadmes ja/või digiseadmega (nt joonistav robot, 3D pliiats) pilte. Laps oskab otsida salvestatud sisu seadmest üles. Laps oskab koostada lihtsa algoritmi (nt pildilise) ühest elulisest tegevusest. Laps oskab täita samm-sammult tegevusjuhust. Laps juhib lihtsamaid robotikaseadmeid.

Alavaldkond	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
Digiturvalisus	Laps tutvub digi- ja robootika-vahenditega ning nende heaperemehe-liku kasutamisega.	Laps teatab täiskasvanule, kui digiseade ei ole töökorras või mõni selle detail on kaduma läinud. Laps jälgib digiseadme kasutamisel õiget kehaasendit ja proovib seda järgi teha. Laps küsib abi, kui ekraanile ilmuvad teated jäävad arusaamatuks. Laps teab, et vananenud ja katkine digitehnoloogia ei ole olmeprügi. Laps mõistab, et piiratud aeg ekraani vaatamiseks on tema enda tervise kaitseks. Laps teab, et teiste inimeste kohta info jagamine internetis ei ole lubatud. Laps teeb täiskasvanu juhendamisel digiseadme kasutamise vahele liikumispause ja silmaharjutusi.		Laps oskab küsida kaaslaselt luba, kui soovib temast pilti teha;	Laps kasutab digiseadmeid (sh robootika) heaperemehelikult. Laps teatab täiskasvanule, kui digiseade ei ole töökorras või mõni selle detail on kaduma läinud. Laps oskab kasutada sobivat sõnavara abi küsimiseks, kui digiseadmed ei tööta (interneti ei ole, aku on tühi, parool on peal). Küsib täiskasvanult abi, kui ekraanil toimuv jääb talle arusaamatuks, tundub ebasobiv või on häiriv. Laps teab, et teiste pildistamiseks või filmimiseks tuleb luba küsida. Laps teab, et oma isiklikku infot (nt nimi, kodune aadress, isiklikud pereasjad) internetis ei jagata. Laps teab, et teiste inimeste kohta info jagamine internetis ei ole lubatud. Laps mõistab, et tundmatute linkide ja reklaamide klikkimine on ohtlik. Laps teab, et vananenud ja katkine digitehnoloogia ei ole olmeprügi. Laps teab, et digitehnoloogia kasutamine kulutab energiat. Laps oskab täiskasvanu juhendamisel kasutada rahunemist soodustavat digisisu. Laps mõistab, et piiratud aeg ekraani vaatamiseks on tema enda tervise kaitseks. Laps oskab jälgida arvuti kasutamisel oma keha asendit ja asukohta ning vajadusel muudab seda.

					Laps oskab teha täiskasvanu juhendamisel arvuti kasutamise vahele liikumispause ja silmaharjutusi. Laps teab, et tundmatuid programme või rakendusi digiseadmesse ei laadita. Laps teab, et tema loodud sisu eest vastutavad lapsevanem ja tema ise.
Alavaldkond	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
Probleemi-lahendus		Laps oskab sõnastada mida ta oskab ja mida ta tahab osata. Laps valib ülesande lahendamiseks tuttava digiseadme (sh robotika). Laps kasutab erinevaid eakohaseid digiseadmeid (nt hariduslikud robotid). Laps teab, et digiseadmeid on vaja laadida. Laps küsib abi, kui digiseadmed ei tööta.			Valib ülesande lahendamiseks tuttava digiseadme (sh robotika). Laps annab enda digipädevusele hinnangu (nt kasutades pildilisi sümboliteid). Kasutab eneseväljenduseks etteantud digitehnoloogiaid. Laps oskab avada ja sulgeb sobiva rakenduse. Laps oskab kasutada erinevaid eakohaseid digiseadmeid (nt fotoaparaat, hariduslikud robotid). Laps oskab lülitada digiseadet (sh robotika) sisse ja välja ning kasutab graafilise kasutajaliidese ikoone (nt 'mängi', 'paus', 'peata', 'edasi' nupud). Laps teab, et digiseadmete kasutamisega kaasneb tõrkeid (aku tühi). Laps oskab öelda oma vanema/lähedase telefoninumbrit. Laps kasutab täiskasvanu abil suhtlemiseks telefoni põhilisi funktsioone (helistamine). Laps kutsub hädaolukorras telefoni teel abi.

6.2. Keel ja kõne

Valdkond *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- luua lapsele võimalused keelt kuulata ja aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- luua lapsele võimalusi eesti ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- suunata last õpitut erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sh väljaspool lasteaeda, kordama;
- õpetada last suhtlemisel keelevahendeid kasutama;
- suunata last ettelugemise, raamatu illustatsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ja õppe- ja mänguvahendite, sh meediumide ja digivahendite, kasutamise kaudu;
- toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

Keel ja kõne valdkonna sisu:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) oskab jutustada pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada ka oma tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) oskab kasutada kõnes õigesti kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses;
- 7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- 8) oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 9) tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1-2-silbilisi sõnu ja neist koosnevaid lihtsaid lauseid;
- 10) oskab joonistähedega kirjutada vähemalt 1-2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;

11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane eesti keelt teise keelena kõnelev laps:

- 1) mõistab lihtsamat eestikeelset kõnet, kui see on esitatud tuttavalt teemal selgelt ja aeglaselt;
- 2) tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru korraldusest õpitud sõnavara piires ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) hääldab õigesti kõiki eesti keele häälikuid ja eristab välteid;
- 7) tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1-2-silbilisi sõnu;
- 8) oskab kirjutada vähemalt 1-2-silbilisi sõnu joonistähedega;
- 9) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule, mille keeleline keerukus vastab laste A.1 keeleoskustasemele.

6.2.1. Eeldatavad tulemused Keel ja kõnes

Alavaldkonnad	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Kirjalik kõne	Laps vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte. Laps kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste. Laps eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest tass-kass (osutades pildile)	Laps tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas, nimetab üksikuid tähti ja tunneb kirja pildis ära oma nime. Laps matkib lugemist ja kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega.	Laps tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära ja nimetab tuttavaid tähti. Laps kirjutab üksikuid talle tuttavaid tähti ja oma nime.	Laps määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ning loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid). Laps oskab kirjutada enamikke joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu.	Laps tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu. Laps kirjutab 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega.

Alavaldkonnad	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Hääldamine	Laps kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. Laps hääldab õigesti enamikke häälikuid (erandid võivad olla nt r, s, k, l).	Laps hääldab õigesti enamikku emakeele häälikuid (v.a r-häälik) ja lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne).	Laps hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja 3–4-silbilisi tuttava tähendusega sõnu.	Laps kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.	Laps oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid.
Sõnavara	Laps kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi. Laps kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud. Laps kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu. Laps kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided). Laps kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees,	Laps kasutab igapäevases suhtluses tuttavaid sõnu, sh liitsõnu ja moodustab kahe- kuni kolmesõnalisi lauseid.	Laps laiendab oma sõnavara (vastandsõnad, omadussõnad jne) ja kasutab seda lihtsates lausetes igapäevases suhtluses.	Laps kasutab keerukamaid lauseid, moodustab vajaduse korral sõnu uudsete objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt nuga õuna koorimiseks – õunanuga).	Laps valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada.

Alavaldkonnad	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
	taga) ruumisuhete tähistamiseks.				
Suhtlemine	Laps osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga.	Laps algatab ise aktiivselt suhtlust ning suhtleb meelsasti eakaaslastega koostegevuses.	Laps algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool situatsiooni, vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal ning esitab küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?).	Laps püsib enda või teiste algatatud teemas, vajaduse korral kohaneb teemamuutustega.	Laps tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga.
	Laps kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm).	Laps jutustab täiskasvanu abiga pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.	Laps jutustab täiskasvanu vähese abiga nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval).	Laps jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega, kasutades sidesõnu.	Laps oskab jutustada pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse põhjal, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma tundeid.
	Laps kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1-2 lausungiga.	Laps reageerib täiskasvanu lihtsamatele juhistele.	Laps saab täiskasvanu abiga aru kuuldu ning oskab sellele sobivalt reageerida.	Laps saab aru kuuldu peamisest sisust, oskab sellele reageerida ja sobivalt vastata.	Laps saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida.
	Laps mõistab teksti, mis on seotud tema	Laps püüab oma mõtteid ja soove väljendada	Laps suudab oma mõtteid väljendada lihtsate lausetega	Laps räägib oma kogemustest ja tähelepanekutest,	Laps oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda.

Alavaldkonnad	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
	kogemuse ja tegevusega.	täiskasvanu suunavate küsimuste abil.	tuttavates olukordades.	väljendades oma mõtteid arusaadavalt.	
	Laps loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust.	Laps kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid (sh koondlauseid).	Laps kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid.	Laps kasutab kõnes põimlauseid ja lihtsamaid liitlauseid.	Laps kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.
		Laps loeb täiskasvanu abiga lihtsamaid liisusalme.	Laps loeb peast liisusalme/luuletusi.	Laps teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.	Laps teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

6.2.2. Eesti keelt teise keelena kõneleva lapse eeldatavad tulemused

3–4	4–5	5–6	6–7
Laps saab aru tuttavatest eestikeelsetest sõnadest.	Laps saab aru lihtsamatest õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust.	Laps saab aru õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust ning kasutab neid igapäevasuhtluses eakaaslaste ja täiskasvanutega.	Laps mõistab tuttavalt teemal ja igapäevasuhtluses kasutatavat eestikeelset kõnet.
Laps kordab järele lihtsamaid igapäevaelus kasutatavaid sõnu ja lausungeid (nt mängin palli, panen riidesse).	Laps kordab järele õpitud sõnu ja lausungeid ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.	Laps saab aru õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnade tähendusest ja väljendab end lihtsamate keeleliste konstruktsioonide abil.	Laps tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes.
Laps õpib täiskasvanu suunamisel, vajadusel viibete, žestide abil aru saama lihtsatest korraldustest, mis on igapäevategevustega seotud (nt hakkame sööma, läheme õue).	Laps saab aru täiskasvanu toel (viiped, žestid) ja reageerib lihtsatele korraldustele.	Laps mõistab eesti keelse korralduse sisu ja reageerib sellele vastavalt. Vajadusel toetatakse lapse mõistmist žesti või viipega.	Laps saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viipega toetatud ja toimib vastavalt.

3–4	4–5	5–6	6–7
Laps õpib aru saama igapäevategevustega seotud küsimustest täiskasvanu toel.	Laps saab aru igapäevategevusega seotud küsimustest ning püüab täiskasvanu toel omandatud sõnavara piires neile vastata.	Laps saab aru lihtsast küsimustest ning proovib neile iseseisvalt vastata, kasutades lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone.	Laps saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires.
Laps saab aru üksikutest viisakusväljenditest (tere, palun, aitäh).	Laps kasutab täiskasvanu suunamisel üksikuid viisakusväljendeid.	Laps kasutab õpitud viisakusväljendeid, vajadusel täiskasvanu meeldetuletamisel.	Laps kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid.
Laps proovib hääldada täiskasvanu abiga üksikuid lihtsamaid sõnu.	Laps hääldab täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu.	Laps kordab täiskasvanu juhendamisel võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viipega toetatud lihtsamaid, erineva häälikupikkusega sõnu.	Laps suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viipega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu.
Laps tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas ja tutvub eesti tähtedega (nt klotsidel, õppemängudes, „rääkivatel seintel”).	Laps tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära üksikuid tähti ja kirjapildis oma nime.	Laps määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ja loeb üksikuid sõnu.	Laps tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu.
Laps matkib üksikute eestikeelsete tähtede kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega.	Laps kirjutab täiskasvanu toel üksikuid talle tuttavaid eestikeelseid tähti.	Laps kirjutab enamikku joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu, sh oma nime.	Laps oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähtedega.
Laps õpib täiskasvanu suunamisel üksikuid lihtsamaid eestikeelseid laule ja liisusalme koos liigutustega.	Laps kordab täiskasvanule järgi lihtsamaid eestikeelseid laule või luuletusi.	Laps teab peast mõnda tuttavamat eestikeelset laulu või luuletust.	Laps teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

6.3. Matemaatika

Valdkond *Matemaatika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama;
- suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;
- seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- toetada lapse üldistamisoskuste kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

Matemaatika valdkonna sisu:

- hulgad, arvud, loendamine, arvutamine:
laps õpib loendama esemeid, seostama kogust arvusümboliga, võrdlema hulkasid ning tegema lihtsaid liitmis- ja lahutamistoiminguid praktilistes olukordades;
- suurused, mõõtmine:
laps uurib esemete pikkust, kaalu, mahtu ja koguseid, õpib neid võrdlema ning hindama; ta kasutab igapäevast võrdluskeelt, nagu „pikem“, „raskem“, „rohkem“, ning tutvub lihtsate mõõtmisviisidega;
- ruumi- ja ajataju:
laps omandab arusaama ruumilistest suhetest (nt „peal“, „all“, „ees“, „taga“) ning ajalisest järjestusest (nt päeva osad, tegevuste järgnevus, nädalapäevad). Need oskused toetavad igapäevast orienteerumist ja loogilise mõtlemise arengut;
- geomeetrilised kujundid, mustrid:
laps tunneb ja nimetab lihtsamaid kujundeid, õpib neid võrdlema ja eristama; ta loob ja jätkab mustreid ning märkab seaduspärasusi esemete, kujundite ja värvide seostes.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse arvestades samaaegselt kahte tunnust;
- 2) oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem*, *vähem*, *võrdselt*;
- 3) oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) oskab liita ja lahutada 10 piires ning tunneb märke +, –, =;
- 5) oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- 6) oskab järjestada kuni kümme eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);

- 7) oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem-hiljem, noorem-vanem*;
- 8) orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes: all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal;
- 9) oskab öelda kellaaega täistundides;
- 10) oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaagu õiges järjestuses;
- 11) oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva;
- 12) teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- 13) oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nööre vms);
- 14) tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;
- 15) märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.

6.3.1. Eeldatavad tulemused Matemaatikas

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Hulga mõiste ja võrdlemine	Laps rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus) järgi hulgaks.	Laps otsustab, kas ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka.	Laps rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse järgi (nt värv ja kuju).	Laps rühmitab ja nimetab hulga erinevaid ja ühiseid tunnuseid.	Laps oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust.
	Laps leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks.	Laps moodustab sarnaste tunnuste alusel paarid ja võrdleb neid.	Laps võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem, vähem või võrdselt.	Laps võrdleb hulki kasutades mõisteid ja tutvub märkidega rohkem kui (>), vähem kui (<) ja võrdselt (=).	Laps oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i> .
Loendamine, numbrite tundmine	Laps loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele mitu on?	Laps loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.	Laps tutvub arvude ja numbrimärkidega 10ni ja kirjutab neid näidise järgi.	Laps loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni, tunneb ja kirjutab numbrimärke ning nimetab antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.	Laps oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada.

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
Arvutamine		Laps mängib koos täiskasvanuga mängu, mis toetavad liitmisest ja lahutamisest aru saamist läbi praktilise kogemuse (nt klotsidest torni ehitamine, poemäng).	Laps saab aru, et pärast juurde lisamist on esemeid rohkem ja pärast äravõtmist vähem.	Laps paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab ning võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.	Laps oskab liita ja lahutada 10 piires ning tunneb märke + , −, =.
		Laps kuulab täiskasvanu matemaatilist jutukest, mis on illustreeritud näitlike vahenditega ja püüab sellest aru saada.	Laps koostab koos täiskasvanuga lihtsa matemaatilise jutu kahest hulgast.	Laps koostab lühikese matemaatilise jutukese kahe hulga kohta (nt „Mul oli 3 õuna, andsin 1 ära“).	Laps oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi.
Suurused ja mõõtmine, ühikud	Laps näeb ja leiab esemetes erinevusi (<i>suur-väike</i>).	Laps võrdleb kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse (laiem – kitsam) järgi ning kasutab lihtsamaid mõisteid.	Laps võrdleb ja järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi ning kasutab vastavaid mõisteid.	Laps järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi, leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema - väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades.	Laps oskab järjestada kuni viite eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm).
		Laps tunneb igapäevaelus ära münte ja rahatähti ning kasutab neid mängudes.	Laps teab, et rahaga saab asju osta ja mõisteid „sent” ja „euro” ning kasutab võrdlemisel mõisteid „kergem” ja „raskem”.	Laps seob rahasumma kogustega, oskab lihtsamat summat kokku arvutada (nt poemäng) ning tutvub mõõtühikutega (meeter, liiter, kilogramm) ja nende kasutamisevõimalustega.	Laps teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse.

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
		Laps tunneb mängus mõõtmise teel ära erineva pikkusega esemed (nt pikk, lühike).	Laps mõõdab täiskasvanu toel esemete pikkust nööri või muu vahendiga.	Laps mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (nt pulk, samm) ja võrdleb tulemusi.	Laps oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nöör vms).
Geomeetrilised kujundid ja mustrid	Laps leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisse asetamise teel.	Laps eristab ringi, kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid lähiümbrusest.	Laps nimetab ja leiab tasapinnalisi kujundeid (ring, kolmnurk, nelinurk), kirjeldab erinevate nelinurkade (ruudu ja ristküliku) sarnasusi ja erinevusi.	Laps tutvub ruumiliste kujunditega kera ja kuup ja märkab sarnasusi ja erinevusi tasapinnaliste kujunditega (ring, nelinurk).	Laps tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada.
	Laps eristab kompimise-veeretamisega ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ring, ruut.	Laps jätkab õpetaja antud mustrit (nt punane-sinine-punane nupp).	Laps loob ja jätkab mustreid erinevate vahenditega (nt looduslikud materjalid, värvilised esemed).	Laps loob ja jätkab mustreid, rütme ning märkab neid ümbritsevas keskkonnas (nt põrandaplaadid on kollane-roheline-kollane-roheline, jalajäljed lumel).	Laps märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.
Orienteerumine ajas	Laps vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.	Laps kasutab täiskasvanu toel mõisteid: <i>täna, homme, eile</i> .	Laps kasutab tuttavates olukordades mõisteid: <i>täna, eile, homme, praegu, enne</i> .	Laps teab, kasutab ja eristab mõisteid: <i>eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem</i> .	Laps oskab kasutada õigesti mõisteid <i>eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem</i> .

Alavaldkond	2–3	3–4	4–5	5–6	6–7
		Laps kordab täiskasvanu järgi nädalapäevade nimetusi ja leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (nt piltidel, vestluses vm).	Laps nimetab täiskasvanu toel ja kirjeldab erinevaid aastaagu, nädalapäevi õiges järjestuses ning tutvub kuude nimetustega.	Laps teab aastaegade ja nädalapäevade järjestust ning seostab kuid aastaagadega.	Laps oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaagu õiges järjestuses.
		Laps kirjeldab aastaaga, millal on tema sünnipäev (nt siis, kui lumi on maas; siis, kui puude lehed lähevad kollaseks).	Laps teab, millisel aastaajal on tema sünnipäev ja täiskasvanu toel nimetab oma sünnikuud.	Laps nimetab oma sünnipäeva ja kuud, kasutades vajadusel abivahendeid (nt sünnipäevapuu, kalender).	Laps oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva.
		Laps märkab täiskasvanu toel kella liikumist, seostab teatud tegevusi kindla kellaajaga.	Laps mõistab täiskasvanu toel, et kella suur seier (üleval) näitab täistundi ja tuvastab täistunni kellaaja analoogkellal.	Laps tuvastab kellal täistundi (analoog- ja digitaalkellal) ja nimetab seda õigesti.	Laps oskab määrata kellaega täistundides.
Orienteerumine ruumis, õuealal ja paberil	Laps orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub <i>üleval-all, kõrval, ees-taga</i> .	Laps kasutab täiskasvanu toel lihtsaid ruumilisi mõisteid: peal, all, ees, taga igapäev astes mängudes ja tegevustes.	Laps määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (nt seisan sõbra taga, olen laua ees), ning täiskasvanu toel vasakut ja paremat poolt.	Laps määrab eseme (nt robotika vahendi) asukohta teise eseme suhtes ruumis, õuealal (nt GPS kunst) ja paberil kasutades mõisteid all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.	Laps orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes- all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

6.4. Kunst

Valdkond *Kunst* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada oma ideid;
- toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist, lahenduste leidmist, olemasolevate oskuste kombineerimist uutega;
- luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ja omaduste tundma õppimiseks;
- luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks.

Kunsti valdkonna sisu:

- objekti või nähtuse vaatlemine: märgata vaadeldavas objektis ja nähtuses olulisi tunnuseid, detaile ja midagi uut;
- kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) oskab leida ümbritseva vaatlemisel detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil;
- 2) oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja fantaasiaid;
- 3) kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt;
- 4) oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste tööde üle;
- 5) oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist tööd;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja oskab kogetust vestelda;
- 7) kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;
- 8) loob digitaalset sisu (foto, heli, video, animatsioon).

6.4.1. Eeldatavad tulemused Kunstis

2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
Laps tekitab iseseisvalt jämedate	Laps leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast	Laps leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast	Laps leiab lähimast ümbrusest detaile ja	Laps oskab leida ümbritsevat vaadeldes detaile, objekte ja

2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
joonistumaterjalidega (pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid jm jooni), püsites paberi piirides.	ümbrusest üksikuid detaile ja objekte ning kujutab neid lihtsustatult.	ümbrusest detaile ja objekte ning püüab neid omavahel seostada ja kujutada.	objekte ning kujutab neid vabalt ja isikupäraselt.	nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil.
Laps kasutab lihtsamaid kunstivahendeid (nt plastiliin, värvipliiats, pintsel, savi).	Laps kasutab lihtsaid kunstivahendeid (nt värvipliiats, pintsel, savi).	Laps katsetab täiskasvanu juhendamisel erinevaid kunstmaterjale ja väljendab ennast kunstitöö kaudu.	Laps oskab täiskasvanu juhendamisel mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte.	Laps oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte.
Laps kasutab etteantud vahendeid täiskasvanu suunamisel, vajadusel abiga.	Laps kasutab etteantud vahendeid täiskasvanu suunamisel.	Laps teab, kuidas erinevaid vahendeid ohutult ja sihipäraselt kasutada.	Laps valib sobivad vahendid ning kasutab neid ohutult ja sihipäraselt.	Laps kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt.
Laps näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.	Laps kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööd lühidalt ja nimetab kujutatud objekte.	Laps jutustab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööst ja õpib väljendama oma arvamust kaaslaste kunstitööde kohta.	Laps kirjeldab oma töö protsessi, selgitab valikuid ning avaldab teiste tööde suhtes heatahtlikult arvamust.	Laps oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle.
Laps kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit).	Laps kaunistab eseme täiskasvanu valitud vahendite (nt šabloon, tempel vm) ja juhendamise abil.	Laps kavandab ja kaunistab eseme täiskasvanu suunamisel.	Laps kavandab, valib vahendid ja kaunistab eseme iseseisvalt.	Laps koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks.

2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
Laps teeb täiskasvanu abi ja juhendamisega kaaslastega ühistööd.	Laps teeb täiskasvanu juhendamisel kaaslastega ühistööd.	Laps jagab töövahendeid kaaslastega ja osaleb ühises kunstitöös.	Laps teeb iseseisvalt tööd rühmas, järgides kaaslastega ühises kunstitöös kokkuleppeid.	Laps oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd.
Laps vaatleb pilte, näidistoid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele.	Laps räägib täiskasvanu suunamisel kunstitööst.	Laps vaatleb kunstitöid ja jutustab teosest täiskasvanu suunamisel.	Laps arutleb nii enda kui ka teiste kunstitööde üle, suhtudes kaaslaste töödesse heasoovlikult.	Laps vaatleb kunstiteoseid ja oskab vestelda.
Laps tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest.	Laps kaunistab täiskasvanu abiga rühmaruumi.	Laps valib täiskasvanu suunamisel kaunistuse tegemiseks vahendid ja paigutab need rühmaruumi.	Laps oskab iseseisvalt kavandada ja valida kunstivahendid õpi- ja kasvukeskkonna kujundamiseks.	Laps kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel.
Laps tunneb ära tuttavad digiseadmed.	Laps tunneb ära tuttavad digiseadmed, kasutab neid koos täiskasvanuga	Laps pildistab või filmib täiskasvanu juhendamisel.	Laps oskab kasutada digiseadmeid iseseisvalt, tehes pilti, videot või salvestades heli.	Laps loob digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

6.5. Muusika

Valdkond *Muusika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest;
- julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- tutvustada lapsele Eesti, Euroopa ja maailma muusikalist pärandit.

Valdkonna *Muusika* sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- rütm;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) oskab laulda eakohaseid laule nii kaaslastega kui üksi;
- 2) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 3) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 4) oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge nii üksi kui koos kaaslastega;
- 5) oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel/improviseerimisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

6.5.1. Eeldatavad tulemused Muusikas

Alavaldkond	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
Laulmine ja muusika kuulamine	Laps kuulab ja jälgib õpetaja laulu.	Laps huvitub laululistest tegevustest (plaksutab, teeb kaasa kokkulepitud liigutusi), laulab täiskasvanuga kaasa üksikuid fraase ja laululõike.	Laps laulab peast lihtsamaid õpitud laule rühmaga samas tempos.	Laps laulab teistega koos ja samas tempos õpitud eakohaseid laule, kasutades loomulikku häält.	Laps oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi.
	Laps tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.	Laps tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast ja reageerib muusikale emotsionaalselt (nt	Laps väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud eristuvaid meeleolusid liigutuste ja liikumisega,	Laps teab muusikalisi põhimõisteid: aeglane – kiire, kõrge – madal, vali – vaikne, rõõmus – kurb ja oskab nende	Laps suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud

Alavaldkond	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
		plaksutab, kõigutab keha).	tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulu.	kaudu kuulatud muusikat iseloomustada.	muusikat iseloomustada.
		Laps tunneb ära ja imiteerib looma- ja linnuhääli.	Laps eristab kõla järgi õpitud pille (nt kõlapulgad, tamburiin, marakas).	Laps eristab muusikat kuulates enamlevinud pille (nt klaver, viiul, flööti).	Laps eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi.
Pillimäng	Laps mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuuldud muusikale kehapillil (plaksutab, plaksutab kaasa pulssi või rütmi).	Laps mängib kehapillil (plaksud, patsud) ja lihtsamatel pillidel (nt marakas, rütmimuna, kelluke) täiskasvanuga kaasa, eristades kiiret ja aeglast rütmi.	Laps mängib rütmipille (nt kõlapulgad, tamburiin, kuljused) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks.	Laps mängib õpitud pillidel rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele õige hoiu ja mänguvõtetega, ansambli mängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.	Laps oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Laps sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, koosjalgadega hüplemine, käte peitmine selja taha, kükitamine jne).	Laps liigub koos täiskasvanuga, reageerides muusika eristuvatele vormiosadele (jooks, kõnd, seisak).	Laps juhindub muusika meeleolust ja rütmist ning püüab liikumisel nendega arvestada.	Laps arvestab liikumisel muusika meetrumiga, muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register).	Laps oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule.
		Laps sooritab lihtsaid tantsuliigutusi (keerutus kohapeal, poolkük, kand- ja varvasastak, rõhksamm, liigutused	Laps tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (liikumised ringis, kolonnis, paarilisega	Laps esitab õpitud tantsu, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt	Laps oskab tantsida eakohaseid tantsu üksi ja koos kaaslastega.

Alavaldkond	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
		ülakeha ja kätega) täiskasvanu ettenäitamisel.	keerutamine), osaleb laulumängudes.	hüpaksamm, liikumised paarilisega).	
		Laps juhendub oma liikumise valikul muusika iseloomust ja täiskasvanu ettenäitamisest.	Laps väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu.	Laps imiteerib ja katsetab loovaid liikumisi, kasutades erinevaid vahendeid ja arvestades muusika meeleoluga.	Laps oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

6.6. Liikumine

Valdkond *Liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- luua lapsele võimalused aktiivseks tegutsemiseks nii üksi kui ka rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate sportlike tegevustega;
- toetada lapse üld- ja peenmotoorika ning kehalise võimekuse arengut läbi erinevate tegevuste ja liikumisviiside, tutvustada lapsele põhiliikumisi, erinevaid liikumismänge ja spordialasid, tantsu ja rütmikat ning käelisi tegevusi;
- suunata last kasutama tegevustes ja harjutustes mõlemat kätt, täpsust nõudvates tegevuses domineerivat kätt;
- toetada lapse liikumisostuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude jms) kaudu;
- pöörata tähelepanu lapse rühile, koordineerimisele, hügieenile ja ohutusele liikumisel.

Valdkonna *Liikumine* sisu on:

- liikumisalased üldteadmised;
- põhiliikumised;

- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- 1) suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- 4) oskab sooritada vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- 5) suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 6) oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi juhendada;
- 7) oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi;
- 8) oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 9) oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid (pallid, lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);
- 10) oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu;
- 11) oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

6.6.1.Eeldatavad tulemused Liikumises

2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
Laps tunneb rõõmu liikumisest.	Laps suudab keskenduda tuttavale ja huvipakkuvale kehalisele tegevusele täiskasvanu suunamisel.	Laps suudab keskenduda ja sooritada uudseid kehalisi tegevusi täiskasvanu suunamisel.	Laps suudab lühiajaliselt pingutada ja keskenduda kehalisele tegevusele ning seda lõpule viia.	Laps suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele.
Laps arvestab rühmakaaslastega aktiivses tegevuses.	Laps tunneb liikumisel ja mängimisel mõningaid ohutusreegleid, kuid vajab täiskasvanu suunamist ja positiivset eeskuju.	Laps tunneb ja osaliselt järgib liikumisel ja mängimisel reegleid, kuid	Laps järgib liikumistegevuses ja mängimisel ohutus- ja mängureegleid, suudab juba	Laps peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja

2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
		vajab veel juhendamist ja tuge.	teha arukamaid valikuid mänguks ja liikumiseks.	mängudeks sobivad paigad ja vahendid.
Laps sooritab põhiliikumisi (põhiliikumisoskused alles arenevad ja kujunevad).	Laps sooritab põhiliikumisi õpitud harjutustes ja mängudes (põhiliikumisoskused alles arenevad ja kujunevad).	Laps sooritab põhiliikumisi sujuvalt aktiivses tegevuses ja mängudes.	Laps sooritab põhiliikumisi sihipäraselt aktiivses tegevuses ja mängudes.	Laps sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud.
Laps teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.	Laps teeb tasakaalu, painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi ja tegevusi.	Laps suudab sooritada tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi ja tegevusi.	Laps suudab täpsemalt juhtida liigutusi ja kombineerida erinevaid liikumiselemente, sooritada kestmataid tegevusi, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.	Laps oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.
Laps säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.	Laps suudab kõndida lühikest maad (nt 2-3m) kitsal rajal, seista ühel jalal mõned sekundid.	Laps suudab säilitada tasakaalu lühikest aega paigal olles ning liikuda piiratud pinnal ja liikumise ajal hoida kehaasendit (k.a kelgutamisel, suusatamisel, tõukerattaga sõitmisel vm).	Laps suudab seista ühel jalal ja oskab sooritada lihtsaid tasakaaluasendeid; suudab kõndida kitsal rajal enesekindlalt ja sujuvalt. Suudab hoida tasakaalu vahendil liikudes (nt kelgul, suuskadel, tõuke- või jalgrattal).	Laps suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel.
Laps teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses	Laps sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse ja ettenäitamise järgi.	Laps sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse järgi ja püüab ise lihtsaid	Laps sooritab harjutusi õpetaja selgituste järgi ja julgeb ka kaaslastele	Laps oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata.

2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
tempos õpetaja ning kaaslastega.		liigutusi või harjutusi ette näidata.	liigutusi ja harjutusi ette näidata.	
Laps kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi.	Laps teeb lihtsaid liigutusi muusika järgi.	Laps teeb lihtsaid rütmilisi liikumisi (nt plaks-plaks-hüpe).	Laps tunneb ja järgib lihtsat rütmi (nt korduvad mustrid, tempovahetus), kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	Laps oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi.
Laps sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.	Laps reageerib lihtsatele rütmidele ja liikumisjuhistele (nt muusika järgi liikuma jääda või liikuda aeglasemalt/kiiremini).	Laps jälgendab liikumisega erinevaid rütme, lihtsa muusika või plaksutuse saatel (nt kõnnib ühtlases tempos, kui kuuleb plaksutust) ja muudab liikumisviisi rütmimuutusel.	Laps eristab aeglast ja kiiret rütmi ning kohandab oma liikumist vastavalt.	Laps oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.
Laps sooritab harjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega. Laps veab tühja kelku ning liigub suuskadel otsesuunas.	Laps kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) loovalt ja katsetades, mitte veel sihipäraselt.	Laps kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) juba sihipärasemalt (nt viskab palli soovitud suunas, suudab rõngast keerutada).	Laps kasutab vahendeid iseseisvalt, mitmekesisemalt ja loovalt (nt suudab visata palli sihtmärki, veeretada ja keerutada rõngast, kelgutada turvaliselt).	Laps oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid (näiteks pallid, lindid, rätikud, rõngad, reketid, suusad, kelgud jne).
Laps mängib matkiva sisuga 1-2 reeglga kõnni- ja jooksumänge ning mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.	Laps mängib täiskasvanu juhendamisel, lihtsaid mängu, kus on liikumist ja vähem kindlaid reegleid.	Laps mängib lihtsamaid liikumismänge, kus on 1-2 reeglit. Sportlikke elemente (nt viskamine, hüppamine,	Laps mängib mängu, kus on rohkem reegleid ja koostööd (nt liikumis- ja sportlike	Laps oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu.

2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
		jooksmine) rakendab mängus sihipärasemalt.	elementidega mängud meeskondades).	
	Laps nimetab täiskasvanu suunamisel mõningaid igapäevaseid liikumisi (nt jooksmine, hüppamine, ronimine), eriti neid, mida ise sageli teeb.	Laps nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisi (nt rattasõit, jooksmine, tantsimine) ja lihtsamaid spordialasid, mida on näinud või ise teinud (nt jalgpall, tantsimine vm).	Laps nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi (nt jalgrattaga sõitmine, kelgutamine vm) ja mitmeid spordialasid nimepidi, eriti neid, mida on ise proovinud või mida peres harrastatakse.	Laps oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

7. LAPSE ARENGU HINDAMINE JA TOETAMINE

7.1. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted

Lapse arengu hindamine (edaspidi *hindamine*) on oluline lapse eripära mõistmiseks, lapsele vajaliku toe väljaselgitamiseks, arengu ja positiivse enesehinnangu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapse ja lapsevanemaga.

Hindamine on pidev ja süsteemne tegevus. Õpetajad vaatlevad lapsi nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õppe- ja kasvatustegevustes kaasates vajadusel tugispetsialiste. Vaatlustulemused dokumenteeritakse.

Lapse arengu hindamise, arenguestluse ja IAK tulemused dokumenteeritakse "Isikuandmete kaitse seaduses" sätestatud tingimustel.

Hindamise aluseks on lapse eeldatavad arengutulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades.

Õpetajad tutvustavad õppeaasta alguses, enamasti õppeaasta esimesel koosolekul, lastevanematele laste arengu jälgimise ja hindamise põhimõtteid, meetodeid ja korraldust ning annavad ülevaate laste arengu eeldatavatest tulemustest.

Õpetaja kirjeldab lapse arengut lapsest lähtuvalt, mitte teiste lastega võrreldes. Iga lapse areng on individuaalne nii tempos kui teatavate tasemete saavutamises. Arengu kirjeldamisel väärtustatakse lapse pingutusi, saavutusi ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Koolimineva lapse kohta koostab lasteaed koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemused.

7.2. Lapse arengu hindamise korraldus

Lapse arengu hindamine toimub meeskonnatöona:

- õpetaja ja lapsevanema igapäevase koostööna;
- õpetajate ja tugispetsialistide (TUKO, sotsiaalpedagoogi, logopeedi) järjepideva koostööna;
- liikumis- ja muusikaõpetaja poolt üks kord õppeaastas.

Lapse arengu hindamine koosneb järgmistest toimingutest:

- arengumapi täitmine õppeaasta vältel;
- ELIISis lapse arengukaardi täitmine õppeaasta jooksul ning vahetult enne lapse arengu vestlust;
- lapse arengu vestluse läbiviimine vähemalt üks kord õppeaasta jooksul peale lapse arengu hindamist:
  - 2 - 4-aastaste laste arengut hinnatakse lapse sünnipäeva kuul või septembris, kui lapse sünnipäev kattub suvekuuga;

- 5-aastaste laste arengut hinnatakse 3 - 5 kuu jooksul peale lapse viieaastaseks saamist;
- 6 - 7-aastaste laste arengut hinnatakse kaks korda õppeaasta jooksul- septembris ning märtsis/aprillis (koolivalmidus).

Koostöös analüüsime hindamise korraldust, ajakava, laste ja vanemate tagasisidet hindamisprotsessile ning vajadusel muudame hindamise põhimõtteid ja korraldust lasteaia õppekavas.

7.3. Arengu hindamismeetodid

Lapse arengut hindame järgmiste meetoditega:

- vaatlus
- õpetaja juhitud tegevus
- arengu jälgimise ja hindamise mäng
- vestlused, tähelepanekud
- arengumapp
- küsitlused, intervjuu (lapse enda, pildi või muu lapsega seotud teemal)
- laste joonistused
- fotod (laste tehtud ehitistest jm, lapse tegutsemisest)
- jooksvad märkmed

Kõigel, mida lapse kohta kogutakse märgistab õpetaja kuupäevaga, vajadusel lisatakse ka kirjeldus selle teostuse kohta (nt joonistused).

7.4. Hindamisvahendid

Lapse arengu hindamiseks kasutame järgmisi hindamisvahendeid:

- **Vaatluslehed**- 1,5-3-aastaste laste üldoskuste arengu hindamisvahend
Vaatluste aluseks on üldoskused. Kokkuvõtvad kirjeldused tehakse vähemalt üks kord aastas - lapse sünnipäeva kuul. Vajadusel tehakse vaatluseid rohkem. Vaatlustulemused on aluseks lapse arengust kokkuvõtte kirjutamisel.
- **Arengutabelid**- 3-7-aastaste laste arengu hindamisvahend („Arengu jälgimise mäng“)
Igale vanusegrupile (3-4-, 4-5-, 5-6- ja 6-7-aastased) on loodud oma mängujuhend, vahendid ning tabel tulemuste kirjapanekuks. Mänguga hinnatakse keele ja kõne, matemaatika, mina ja keskkonna, üldoskuste ning põhimotoorika pädevust.
- **LAHE**- 5-aastaste laste arengu hindamise e-vahend
E-vahendiga hinnatakse 5-aastaste laste pädevusi viies valdkonnas: tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed ja enesekohased oskused, keel ja kõne ning matemaatika.

7.5. Dokumenteerimine

Õpetaja koostab vähemalt üks kord õppeaastas lapse arengust kirjaliku kokkuvõtte. Arengu kokkuvõtte asub ELIISI keskkonnas ning säilitatakse lapse arengumapis.

7.5.1. Lapse arengumapp

- Esimesel õppeaastal, kui laps lasteaeda tuleb, koostab õpetaja lapse arengu dokumenteerimiseks lapsele arengumapi.
- Arengumappi täiendatakse pidevalt igal aastal kuni lapse lasteaiast lahkumiseni.
- Lapse arengumapp koostatakse paberkandjal.
- Arengumappi kogutud materjal annab ülevaate lapse saavutustest ning arengust pikema perioodi jooksul
- Lapse arengumappi hoitakse rühmaruumis, lapse ja peret puudutavaid andmeid töötleb lasteaed vastavalt andmekaitse seadusele.
- Lapsevanemal on võimalus lapse arengumapiga tutvuda vastavalt tema soovile.
- Arengumapp sisaldab:
  - tähelepanekuid lapse tegevuse kohta (vaatlused, tegevuste kirjeldused, küsitlused jne);
  - valik lapse töödest (sh lapse enda poolt valitud joonistusi ja iseseisvaid ülesandeid);
  - lapse huvitavaid ütlemissi, sõnalist loomingut jm;
  - lapse kokkuvõtlik arengukirjeldus, sh arengutabelid, vaatluslehed ja arenguvestluse kokkuvõtted;
  - vajadusel individuaalne arenduskava (toevajadusega laps).
- Lapse lasteaiast lahkumisel antakse lapsevanemale lapse arengumapp kaasa.

7.5.2. Lapse individuaalse arengu jälgimise kaart

- Õpetajad avavad ja täidavad ELIISis kõikidele lastele individuaalsed arengu jälgimise kaardid (edaspidi IAJK).
- IAJK-i märgitakse:
  - lapse vaatluse, hindamise, testimise, uuringute tulemused.
  - õpetajate tähelepanekud, hinnangud, kirjeldused lapse tugevuste ja soovitudustega.
  - õpetajate, tugispetsialistide ja koolivälise nõustamismeeskonna hinnangud ja soovitused lapse arengu toetamiseks- kohandused õppes, rakendatud tugimeetmed ja hinnang nende tulemuslikkuse kohta.
  - lapsevanema ettepanekud, kokkulepped lapse arengu toetamiseks.
- IAJK, sh arengu hindamistabel või vaatlusleht- on aluseks lapse arengu vestluse toimumiseks lapsevanematega.
- IAJK asub ELIISi keskkonnas ning see lisatakse paberkandjal ka lapse arengumappi.
- IAJK ei arhiveerita.

7.5.3. Lapse arengutabel

- Lapse arengu hindamistabelid on kasutusel lasteaiarühmades (3-7a.) ning need on osa arengumappimaterjalidest.

- Tabelite täitmise eesmärgiks on ülevaate saamine hetke oskustest ja teadmistest, mis on lapsel juba olemas, millised vajavad veel harjutamist ja milliseid tuleb lähiajal õppima asuda.
- Lapse arengu jälgimise tabelites kajastub iga lapse individuaalne areng.
- Vaatluse all on füüsiline (üld- ja peenmotoorika), vaimne (keelelis-kognitiivne), sotsiaalne ja eneseteenindamise oskuste areng.
- Arengutabeleid täidetakse üks kord aastas lapse sünnipäevakuul. Kui lapse sünnipäev satub suvekuudele, siis arengutabelite täitmine toimub septembrikuus.
- Koolieelikute arengutabelit täidetakse kaks korda aastas (septembris ja märtsis).
- Lapse arengutabelid säilitatakse lapse arengumapi osana.
- Arengutabeleid ei arhiveerita.

7.5.4. Lapse arengu vaatluslehed

- Lapse arengu vaatluslehed on kasutusel hoiurühmas (1,5-3a) ning need on osa arengumapimaterjalidest.
- Vaatluslehtede täitmise eesmärgiks on ülevaate saamine hetke oskustest ja teadmistest, mis on lapsel juba olemas, millised vajavad veel harjutamist ja milliseid tuleb lähiajal õppima asuda.
- Lapse arengu jälgimise vaatluslehtedel kajastub iga lapse individuaalne areng.
- Vaatluse all on üldoskuste areng (eneseregulatsioon, sotsiaalsed- ja mänguuskused, tunnetus- ja õpioskused).
- Vaatluslehti täidetakse 1-2 korda aastas lapse sünnipäevakuul ning vastavalt vajadusele muul ajal. Kui lapse sünnipäev satub suvekuudele, siis arengutabelite täitmine toimub septembrikuus.
- Lapse arengu vaatluslehed säilitatakse lapse arengumapi osana.
- Vaatluslehti ei arhiveerita.

7.6. Lapse arenguvestlus lapsevanemaga

Õpetaja viib vähemalt üks kord aastas, peale lapse arengu hindamist, lapse arengu toetamiseks lapsevanematega läbi vestluse. Koolieelikutel viiakse vestlusi läbi vajadusel kaks korda aastas (sügisel ja kevadel).

Lapse arengu vestlus:

- annab vanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- vanem esitab seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
- lepitakse kokku mõlema osapoole edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

Vestluse tulemused dokumenteeritakse ning allkirjastatakse õpetaja ja lapsevanema(te) poolt.

Dokumenteeritud vestlustulemused säilitatakse lapse arengumapi osana.

7.7. Koolivalmidus

- Koolivalmidus on lapse füüsiline, sotsiaalne, vaimne ja motivatsiooniline valmisolek üleminekuks koolieelses eas domineerinud mänguliselt põhitegevuselt formaalsele õppimisele.
- Kuue- kuni seitsmeaastaste laste arengut sh koolivalmidust hindab õpetaja kaks korda õppeaasta jooksul, septembris ja märtsis-aprillis.
- Septembris viib õpetaja läbi õpetaja ülevaatliku hindamise, et välja selgitada lapsed, kel on mingis valdkonnas toevajadus, millele saab seejärel lasteaia õppe- ja kasvatustegevustes ja kodudes viimasel aastal tähelepanu pöörata.
- Märtsis-aprillis hindab õpetaja laste koolivalmidust teistkordselt, et anda hinnang lasteaia lõpus saavutatud tasemele ja kanda hindamistulemused koolivalmiduskaardile.

7.7.1. Koolivalmiduskaart

- Kooliminevatele lastele koostab õpetaja koolivalmiduskaardi.
- Koolivalmiduskaart on dokument, milles on kirjeldatud lapse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemused, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed.
- Koolivalmiduskaart on infosillaks lasteaia kooli minekul, et iga laps oleks juba esimesel kooliaastal märgatud ning vajadusel toetatud.
- Kaart koostatakse märtsi ja aprillikuus õppeinfosüsteemis ELIIS.
- Kaardi koostamisse kaasab õpetaja liikumis- ja muusikaõpetaja, vajadusel tugispetsialistid.
- Peale koolivalmiduskaardi valmimist tutvub lapsevanem koolivalmiduskaardiga.
- Lasteaed kannab alushariduse riikliku õppekava läbinud lapse koolivalmiduskaardi hariduse infosüsteemi.
- Koolivalmiduskaart arhiveeritakse vastavalt lasteaia asjaajamise korrale.

7.7.2. Õppimiskohustuse edasilükkamine

- Kui laps ei ole oma tervises seisundi või individuaalse arengu tõttu õppimiskohustuslikku ikka jõudes saavutanud vajalikku koolivalmidust, võib õpinguid alustada ühe õppeaasta võrra hiljem, kui seda soovib lasteaed või Rajaleidja kooliväline nõustamismeeskond.
- Kui lasteaed ja lapsevanem on õppimiskohustuse edasilükkamise osas samal arvamusel, otsustatakse ühiselt, et laps jääb veel üheks aastaks lasteaeda ning lapsevanemal pole vaja pöörduda Rajaleidja koolivälise nõustamismeeskonna poole otsuse saamiseks.
- Õppimiskohustuse edasilükkamise otsus dokumenteeritakse ning lasteaed kannab selle hariduse infosüsteemi.
- Kui lasteaed ja lapsevanem on õppimiskohustuse edasilükkamise osas eriarvamusel, tuleb lapsevanemal pöörduda Rajaleidjasse arvamuse küsimiseks ja lapse koolivalmiduse hindamiseks.

- Õppimiskohustuse edasilükkamise küsimustes nõustavad lapsevanemaid lasteaia õpetajad ja tugispetsialistid.

7.7.3. Õppimiskohustuse varasem täitmine

- Kui lasteaed ja lapsevanem on ühisel arvamusel lapse koolivalmiduse osas, saab õppimiskohustuslikust east noorem laps õpinguid varem alustada.
- Õppimiskohustuse varasemaks täitmiseks tuleb lapsevanemal enne käesoleva aasta 1. märtsi teavitada lasteaeda lapse õppima asumise soovist.

7.8. Toevajadusega lapse arengu toetamine

Lasteaed lähtub õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest, mille kohaselt osaleb laps õppe- ja kasvatustegevuses suurema osa ajast koos kõigi teiste lastega ja oma õpetaja juhendamisel. Lapse individuaalsest vajadusest lähtudes korraldatakse lapsele õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös võimetekohane õpe ja vajalik tugi.

Õppe- ja kasvatustegevuses rakendame kolmetasandilist tugisüsteemi:

- Üldist tuge
- Tõhustatud tuge
- Erituge

Üldine tugi on lasteaia pakutav tugimeede, mis toetab lapse arengut tavapärase rühmakontekstis. Üldise toe pakkumine on rühma meeskonna ülesanne. Vajadusel palub õpetaja abi ja nõustamist tugispetsialistilt. Üldise toe pakkumisel teeb lasteaed õpikeskkonnas kohandusi, nii et laps saavutab õpieesmärgid.

Tõhustatu tuge rakendatakse siis, kui üldisest toest ei piisa lapse arengu toetamiseks. Tõhustatud tugi määratakse lapsele, kes oma arengulise eripära tõttu vajab vähemalt üht tugispetsialisti teenust, spetsiifilist õppe- ja kasvatustegevuse korraldust, keskkonda, metoodikat või spetsiifilisi vahendeid ning individuaalset lisatuge rühmas või õpet kuni 12 lapsega rühmas. Tõhustatud tuge saab soovitada kooliväline nõustamiskomisjon.

Erituge rakendatakse lapsele, kes oma arengulise eripära tõttu vajab mitut tugispetsialisti teenust, kohandusi mitmes valdkonnas ning pidevat individuaalset lisatuge rühmas või õpet kuni kuue lapsega rühmas. Erituge saab soovitada kooliväline nõustamiskomisjon.

7.8.1. Toevajadusega lapse arengu toetamise korraldus

- Septembrikuu jooksul, vastavalt vajadusele ka õppeaasta jooksul, selgitame meeskonnatööna välja toevajadusega lapsed.
- Õpetajad jälgivad ja hindavad lapse arengut ja toimetulekut lasteaias. Lapse arengu hindamisel ja toetamisel lähtume alushariduse riiklikus õppekavas sätestatud põhimõtetest.
- Kui lapsel ilmneb vajadus saada tuge, teavitame sellest vanemat ja korraldame lapse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise. Vajaduse korral teeme koostööd teiste valdkondade spetsialistidega ja soovime lisauuringuid.

- Kokkuleppel lapsevanemaga teeme lapse individuaalse arengu toetamiseks kohandusi õppe- ja kasvatustegevuse sisus ja korralduses ning õpi- ja kasvukeskkonnas.
- Õpetaja kannab lapse individuaalse arengu jälgimise kaardile info lapse toe vajaduse väljaselgitamiseks läbiviidud hindamiste, uuringute tulemused, õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ja koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitusel, kohandused õppes, rakendatud tugimeetmed ja hinnangu nende tulemuslikkuse kohta ning seatakse arengueesmärgid toetamist vajavates valdkondades.
- Kui ilmneb lapse andekus, pakuvad õpetajad või teised spetsialistid lapsele lasteaias vajaduse korral lisajuhendamist.
- Kui lapsel on kohanemiskursusi või tekib mahajäämus eeldatavate arengutulemuste saavutamisel, pakume lapsele üldist tuge, mis kujutab endast õpetaja pakutavat individuaalset lisajuhendamist, tugispetsialisti teenust ja vajaduse korral õpet individuaalselt või alarühmas.
- Kui lasteaiaga tagatud üldine tugi ei anna lapse arenguks soovitud tulemusi, teeb tugiteenuste koordineerija vanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole tõhustatud toe või eritoe rakendamise vajaduse väljaselgitamiseks.
- Nõustamiskomisjon kaasamise korral lapse arendamistingimuste määratlemisse, koostab rühma õpetaja koostöös tugispetsialistidega nõustamiskomisjonile lapse iseloomustuse hiljemalt 10 tööpäeva jooksul.
- Tõhustatud toe ja eritoe rakendamiseks on lasteaias õigus vajalikus mahu ja ulatuses töödelda teise lasteaiaga ja koolivälise nõustamismeeskonna poolt hariduse infosüsteemi kantud andmeid koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ning tuge saavale lapsele rakendatud tugimeetmete kohta.
- Kui laps vajab juba kooli minnes, st 1. klassis õppimisel erisusi (tõhustatud tugi, eritugi, eriklass, sobiva õppekava määramine vms), siis on vaja Rajaleidja koolivälise nõustamismeeskonna otsust. Sel juhul palub lasteaias lapsevanemal pöörduda Rajaleidjasse lapsele sobiva toe väljaselgitamiseks.

7.8.2. Tugiteenuste koordinaatori roll lapse arengu toetamisel

Kui lapse arengus ilmneb vajadus täiendava toe järele, toetab last ja õpetajat lasteaias tugimeeskond, tehes koostööd lapsevanemate ning vajadusel spetsialistidega. Vajadusel kaasatakse protsessi ka tugiteenuste koordineerija (*edaspidi* TUKO).

TUKO ülesanne on korraldada meeskonnatööd lapse õppe ja arengu toetamiseks, st selgitada välja lapse õpet ja arengut takistavad asjaolud ning koordineerida lapse juhtumipõhist võrgustikutööd ja koostööd vanematega. Vajadusel TUKO osaleb ja koordineerib koostööd ka lasteaiavälise võrgustikuga.

TUKO juhendab ja toetab õpetajaid lapse esimese toe kavandamisel, nõustab lapsevanemaid, teeb õpetajatele ettepanekuid edasiseks pedagoogiliseks tööks. TUKO aitab kavandada ja rakendada lapse arengut toetavaid meetmeid, suunab vajadusel lisauuringutele ning toetab sujuvat üleminekut kooli.

TUKO tagab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega tugevaja lapse dokumentatsiooni asjakohase ja aktuaalse täiendamise ning järgimise.

Vähemalt korra õppeaastas ja siis, kui koolivälise nõustamismeeskonna määratud toe rakendamise tähtaeg on lõppemas, hindab tugiteenuste koordineerija koostöös õpetajate ja

tugispetsialistidega soovitatud toe rakendamise mõju. Hindamise põhjal teeb TUKO direktorile ettepanekuid edasiste tegevuste kavandamiseks.

Lasteaed kannab andmed osutatud tugiteenuse ja teenuseosutaja kohta hariduse infosüsteemi. Koolivälise nõustamiskomisjoni soovitus kantakse hariduse infosüsteemi pärast seda, kui vanem on andnud nõusoleku soovitus rakendada. Nõusolek esitatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

7.8.3. Individuaalne arenduskava

Vajaduse korral koostab õpetaja koostöös abiõpetajate, tugispetsialistide, tugiteenuste koordineerija ning lapsevanemaga lapsele alushariduse riikliku õppekava alusel individuaalse arenduskava (edaspidi IAK).

IAK on lapse arengutaset ja eripärasid arvestav arendusplaan, mis toetab lapse võimetekohast arenemist:

- IAK avatakse lapsele, kellel on suur mahajäämus arengu eeldatavatest tulemustest või andekale lapsele, kes on arengust palju ees.
- IAK koostatakse minimaalselt kolmeks kuuks, kuni terveks õppeaastaks.
- IAK koostatakse neis valdkondades, milles laps tuge vajab.
- IAK-s kajastub:
  - valdkondade põhised, lapsest lähtuvalt ning üksikasjalikult sõnastatud eesmärgid;
  - eesmärki selgitav hetke arengutaseme kirjeldus;
  - planeeritud tegevused ja võtted eesmärgi saavutamiseks;
  - eesmärgi saavutamist hindav ja analüüsiv osa;
  - lapsevanema roll ja vastutus koduses keskkonnas.
- Õppeaasta jooksul täiendatakse ja parandatakse arendusplaan vastavalt vajadusele.
- Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse koostöös tugispetsialistide ning lapsevanemaga kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest, arengueesmärkide saavutamisest ning lapse edasistest vajadustest.
- IAK on ametlik dokument, mis allkirjastatakse osapoolte poolt. Allkirjastamine kinnitab, et osapooled on teadlikud planeeritud tööst ja oma vastutusest eesmärkide elluviimisel.
- IAK asub lapse arengumapis ning ELIISI keskkonnas.
- IAK-d ei arhiveerita.

8. LASTEVANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED

Koostöök lastevanematega on lasteaial järgnevad eesmärgid:

- Lasteaia personal teeb vanemaga lapse arengu ja tervise toetamiseks vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel põhinevat koostööd.
- Lapsest lähtuvate õppekavas püstitatud õppe- ja kasvatustöö eesmärkide täitmine kodu ja lasteasutuse koostöös.

- Õpetaja kaasab lapsevanemaid õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisse ja läbiviimisse, teavitab vanemaid õppe- ja kasvatustegevuste korraldusest ning õpetamise põhimõtetest ja alushariduse alusväärtustest. Vanemal võimaldatakse anda tagasisidet lasteaia tegevusele.
- Õpetaja ja vanem vahetavad regulaarselt informatsiooni lapse arengust, õppimisest ja tervisest ning vanem on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse.
- Koostöös lastevanematega analüüsitakse kavakindlalt laste arengut ning antakse vanematele hinnang lapse arengu kohta.
- Õpetaja loob vanemale võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise ja alushariduse küsimustes, kaasates vajadusel lasteaia tugiteenuste koordineerija ja/või tugispetsialistid.

Lastevanematega koostöövõimalused:

- perevestlus lapse lasteaeda tulekul või rühma vahetusel;
- vestlused hommikul, kui lapsevanem lapse lasteaeda toob, ja õhtul, kui lapsevanem lapsele järgi tuleb;
- teadete, sõnumite saatmine ning õppe- ja kasvatustöö kajastamine ELIIS`is;
- teadete, vajaliku informatsiooni üles panemine rühma esiku seinale, kodulehele;
- vajaduse korral telefoni teel suhtlemine;
- lastevanemate koosolekute läbiviimine vähemalt üks kord õppeaasta jooksul;
- lapse arenguveestluse läbiviimine vähemalt üks kord õppeaasta jooksul;
- vestlused lasteaia tugispetsialistidega;
- ülemajalised ühisüritused ja rühmasisesed üritused ja tegemised;
- rahulolu jm küsitlused vanematele;
- lasteaia hoolekogusse kaasamine.

9. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

- Lasteaia õppekava uuendamine ja täiendamine on pidev protsess, milles osaleb lasteaia meeskond.
- Õppekava tulemuslikkust analüüsime õppeaasta lõpul, maikuus, ühistel aruteludel.
- Ettepanekuid täiendusteks võivad esitada kõik lasteaia töötajad ja lapsevanemad.
- Tulenevalt ettepanekutest teeme õppekavas vajadusel täiendusi enne järgmise õppeaasta algust.
- Õppekava muudatus fikseeritakse õpetajate koosoleku protokollilise otsusena.
- Õppekava muudatused kinnitatakse lasteaia direktori käskkirjaga, olles ära kuulnud hoolekogu arvamuse.
- Õppekava avalikustatakse lasteaia veebilehel.

Antud õppekava on koostatud lasteaia meeskonna poolt ja vastu võetud (töötajate koosolek 30.03.2026, nr 4-6/26/3) ning ära on kuulatud hoolekogu arvamus (hoolekogu koosoleku protokoll 07.04.2026, nr 1-3/26/1).